

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra divadelních, filmových a mediálních studií

Od Muskulatoria k Rudé krásce

Rozhlasové dokumenty a featury Radima Nejedlého

From Muskulatorium to The Red Beauty

Radio documentaries and features of Radim Nejedlý

Bakalářská diplomová práce

Autorka: Barbora Machová

Vedoucí práce: Mgr. Andrea Hanáčková Ph.D.

Olomouc 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Od Muskulatoria k Rudé krásce vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 5. 12. 2013

Podpis.....

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Andrei Hanáčkové Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, cenné rady, užitečné komentáře, věnovaný čas a trpělivost; Radimovi Nejedlému za užitečné informace, rady a pomoc při vyhledávání názvů; své rodině za podporu a trpělivost.

Obsah

Úvod.....	5
1. Metodologie a kritika literatury a pramenů.....	8
2. Biografie Radima Nejedlého.....	13
3. Definice rozhlasového dokumentu a featuru.....	17
3.1. Montáž.....	17
3.2. Dokument.....	18
3.3. Feature.....	19
3.4. Srovnání rozhlasového dokumentu a featuru.....	21
4. Rozhlasové dokumenty a feature Radima Nejedlého.....	22
4.1. Dobrá vůle.....	23
4.2. Váš příběh.....	24
4.3. Nejedlého samostatná dokumentární tvorba.....	26
4.4. Rudá krása.....	27
4.5. Sdílej!.....	33
4.6. 7200.....	38
5. Typické znaky v tvorbě Radima Nejedlého.....	45
Závěr.....	51
Anotace.....	53
Resumé.....	54
Seznam pramenů a literatury.....	55
Přílohy.....	63

Úvod

Radim Nejedlý je současný mladý tvůrce (ročník 1975), který natáčí dokumenty a featury o aktuálních tématech. Zájem o tato témata sdílím s ním. Jedním z důvodů výběru tohoto tématu byla také možnost osobního setkání s dokumentaristou, jemuž je tato práce věnovaná. Setkání proběhlo v srpnu roku 2013 v Brně a bylo velmi podnětné, obohatilo můj pohled na rozhlas a rozhlasovou tvorbu. Radim Nejedlý vstřícně a ochotně odpovídal na mé dotazy. Díky tomuto setkání jsem získala nový pohled na danou problematiku, a navíc jsem potřebné informace, slyšela přímo od autora, o kterém píše.

Generační spřízněnost umožňuje, mám s Radimem Nejedlým podobný pohled na svět. Rozumím i tematickému zaměření, které se odráží v jeho dokumentární tvorbě. Nepotřebuje se zabývat globálními problémy, ale upozorňuje na problémy naší společnosti, které se do jisté míry dají řešit, pokud se o nich bude mluvit.

K prezentaci témat, jimiž se zabývá, využívá rozhlas, masové médium, které však v současné době většina lidí využívá pouze jako zvukovou kulisu. V důsledku toho mnoho lidí často ani netuší, že zajímavé dokumentární pořady nenajdou pouze v televizi, ale i v rozhlasu. Jména filmových dokumentaristů jsou mnohem známější než jména tvůrců rozhlasových dokumentů. Proto bych touto prací chtěla přiblížit mladého a perspektivního rozhlasového tvůrce, jehož auditivní práce člověka nadchnou a s radostí se do příběhu zaposlouchá.

Radim Nejedlý tvoří převážně rozhlasové dokumenty a featury, pomocí nichž dokáže na člověka přenést nejrůznější emoce. Posлуhač je do příběhu vtažen s takovou intenzitou, že ho do jisté míry může i spoluprožít s respondentem.

Cílem této práce bude tedy zmapování a popsání tvorby brněnského rozhlasového režiséra a dokumentaristy Radima Nejedlého, který působí v Českém rozhlasu Brno. Kromě práce pro rozhlas se věnuje vlastní autorské tvorbě. Chci se zaměřit na jeho dokumentární tvorbu, ale přihlédnu i k jeho režijní práci v Českém rozhlasu Brno.

Bude nutné definovat a popsat žánry rozhlasového dokumentu a featureu. Tomuto tématu budu věnovat samostatnou kapitolu, protože definování featureu je poměrně složitou záležitostí. Teoretiků, kteří se zabývají tímto tématem, je poměrně mnoho, a proto budu muset vzít v potaz více definic. Pro metodologii a přesnou práci s termíny výborně pomáhá i filmová literatura

Dokumentarista Nejedlý je jedním z mála českých tvůrců, který využívá k propagaci své tvorby sociální sítě. Jejich prostřednictvím zpřístupňuje svou práci přátelům, posluchačům i náhodným návštěvníkům příslušných stránek a on sám se tímto způsobem dostává do obecného povědomí. Tento způsob prezentace a propagace umělecké tvorby je u nás ještě v začátcích. I k tomuto tématu okrajově přihlédnou ve své práci.

Jádrem diplomové práce jsou analýzy tří rozhlasových featurů Radima Nejedlého: *Rudá kráská*, *Sdílej!* a feature, jenž má v názvu číslovku 7200. Důvodem tohoto výběru je především tematické zaměření, popisované jevy jsou mi blízké, protože se daná problematika vyskytuje v mém okolí. Několik mých přátel jsou skalní fanoušci hokejového klubu Kometa Brno, právě takoví, jaké Nejedlý popisuje ve svém featuru 7200. Jiní přátelé si prožili virtuální šikanu, kterou Nejedlý zobrazuje ve svém featuru *Sdílej!*. Osobně mě zasáhl osud spolužačky, která své osobní potíže řeší sebepoškozováním, což je zase námět Nejedlého featuru *Rudá kráská*. Při výběru featurů hrálo roli i to, že se jedná o téměř hodinové pořady s velkým množstvím nejrůznějších prvků zajímavých z hlediska analýzy.

V poslední kapitole provedu komparaci typických prvků a znaků Nejedlého tvorby. Využiji přitom skutečnost, že jsem při přípravě a rešerši této práce vyslechla kompletní Nejedlého tvorbu. Budu tedy uvádět příklady a ukázky i z jeho dalších dokumentů a featurů. Většina pořadů v této části pochází z cyklu s názvem *Váš příběh*.

Pro provedení analýz je nezbytný opakovaný poslech dokumentů a featurů a také znalost teoretické literatury.

Otázky, které si v této práci kladu, jsou nasnadě vzhledem k tomu, že jde o práci s prvky biografické monografie, jež zahrnuje i teoretickou kapitolu a analytickou část. Chtěla bych tedy svou práci odpovědět na otázky: Co je to rozhlasový dokument a feature? Kdo je Radim Nejedlý? Jaká je jeho práce a jak

tvoří své dokumenty? Jaké jsou typické znaky v tvorbě Radima Nejedlého? Jak zveřejňuje své dokumenty na sociálních sítích? Jaká témata si vybírá k natočení?

Tato monograficky pojatá práce se zaměří na vytvoření odborného náhledu na tvorbu a osobu Radima Nejedlého.

V současné době není žádná podobně zaměřená práce, která by se věnovala jeho tvorbě, protože se jedná o mladého tvůrce, který není širší veřejnosti znám. Jde tedy o zcela původní dílo, které vzniklo na základě mého výzkumu.

1. Metodologie a kritika literatury a pramenů

Při výběru literatury jsem se setkala s nedostatkem publikací přímo zaměřených na rozhlasový feature. Téma je u nás zpracováno až po roce 1990 a na svou obsáhlejší teoretickou reflexi ještě čeká. I přes tento nedostatek jsem se dostala ke dvěma publikacím, které o tomto tématu pojednávají.

Ucelenou studii o rozhlasovém dokumentu a featuru napsala Andrea Hanáčková pod názvem *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 – 2005: Poetika žánrů*. Publikace je složena z několika kapitol, které se týkají jednotlivých částí rozhlasového dokumentu a featuru. Dalo by se říct, že tato práce je nejucelenější publikací o rozhlasovém featuru v českém prostředí. Téměř všechny kapitoly knihy jsou v závěru aplikovány na příkladové studie. Tato část byla pro mne velice přínosná, protože mi pomohla při analyzování rozhlasových her. Autorka jednotlivé pojmy a teorie dokládá názornými ukázkami a detailními popisy částí různých dokumentů a featurů. Díky tomu si můžeme lépe představit, jak teorie vypadá v praxi. Kniha nahlíží na daný problém vždy pod úhlem různých teorií a nakonec se k jedné z nich přikloní. Tato publikace je pro mou práci velmi důležitá, protože shrnuje a sumarizuje definice a názory různých teoretiků. Čerpám z ní definice, které se týkají dokumentu a featuru. Definování těchto žánrů je důležitou částí mé práce a tato kniha jich nabízí velké množství. Pomohla mi při analyzování Nejedlého featurů a díky ní mám odborný základ, ze kterého mohu čerpat.

Nejrozsáhlejší publikací, která se zabývá rozhlasovým featurem, je kniha Udo Zindela a Wolfganga Reina *Das Radio-Feature: ein Werkstattbuch*. Je zaměřena na německy mluvící země, popisuje situaci v redakcích dokumentu a feature v Německu, Rakousku a Švýcarsku. Důležité jsou kapitoly týkající se definování a tvorby samotného featuru, jeho jednotlivých složek a dramaturgie. Kniha je obohacena o grafy, tabulky, odkazy na konkrétní pořady a ukázky scénářů. Názorné ukázky umožňují lépe se v dané tematice orientovat. O této publikaci se můžeme vyjádřit jako o manuálu k vytvoření dobrého featuru. Jsou zde obsaženy informace o tom jak postupovat při natáčení, jaké typy a druhy mikrofonů používat a další praktické rady. V závěru je uvedeno, jak němečtí autoři a teoretikové definovali feature. Tyto definice využiji v teoretické části

práce. Přestože jde o práci zaměřenou na praktickou tvorbu featuru, byla pro mou práci velmi užitečná.

Historiograficky pojatá kniha Evy Jetušové *Od mikrofonu k posluchačům – Z osmi desetiletí českého rozhlasu*, podává chronologicky ucelený historický pohled na vývoj českého rozhlasu od počátku 20. století až do počátku 21. století. Informace o rozhlasovém dokumentu zde nejsou nijak zvlášť odděleny, ale jsou součástí historických kapitol. O featuru jsou zde přibližně tři zmínky. Z této knihy čerpám historický kontext problematiky, informace o vývoji rozhlasu i rozhlasového dokumentu.

Mnoho informací týkající se současné rozhlasové dokumentární a feature tvorby jsem našla v bulletinu o rozhlasové práci *Svět rozhlasu* a ve *Sbornících Sdružení pro rozhlasovou tvorbu*.

Velmi užitečná mi byla i diplomová práce starší kolegyně, která svou práci metodologicky zaměřila podobně jako já, i když obsáhla mnohem větší dílo staršího a zkušenějšího tvůrce. Miroslavu Buriánkovi, se věnuje ve své diplomové práci *Na (roz)scestí žánrů – Dokumentární tvorba Miroslava Buriánka* Martina Smolková. Při natáčení svých dokumentů a featurů používá Miroslav Buriánek podobné postupy jako Radim Nejedlý a oba autoři se zabývají aktuálními tématy. Martina Smolková sumarizuje definice dokumentu a featuru, věnuje se montáži a odkazuje na filmové teorie. Tyto pasáže jsou pro mne inspirující. Díky této diplomové práci jsem věděla, jak k dané problematice přistupovat.

Kolektiv autorů pod vedením Jana Motala vytvořil publikaci s názvem *Nové trendy v médiích II – Rozhlas a televize*. Kniha je pedagogickou pomůckou pro začínající žurnalisty a rozhlasové elévy. Je zde obsažena kapitola, která reflektuje nové trendy ve tvorbě rozhlasových dokumentů a featurů, v jednotlivých podkapitolách jsou na featury aplikovány teze, které autoři na začátku stanovují jako nejnovější trendy. Názorné aplikace mi pomohly lépe se zaměřit na jednotlivé části mnou analyzovaných featurů, protože Radim Nejedlý je příslušník mladší generace, snaží se reflektovat tvorbu svých zahraničních kolegů, ovládá anglický jazyk a je tedy zcela na místě hovořit v jeho případě o nových trendech v rozhlasové dokumentaristice.

V současné literatuře je nedostatek publikací týkajících se featuru, proto se rozhlasoví teoretikové musí přiklánět k teoriím jiných uměnovědných disciplín,

jako je literární věda, muzikologie, teatrologie nebo filmová věda. K teoretickým poznatkům filmové vědy přihlédnu ve své práci i já.

Na některé části rozhlasového dokumentu a featuru jsou aplikovatelné poznatky filmové vědy. Proto je možné využít knihu Billa Nicholse *Úvod do studia dokumentárního filmu*. Tato kniha se zabývá dokumentárním filmem a dává odpovědi na otázky: Jak lze definovat dokumentární film? Proč jsou pro dokumentární tvorbu zásadní etické otázky? Jak lze dokumentární filmy rozlišovat? Tyto otázky si klade i rozhlasový dokument. Nejvíce přínosná pro mě byla kapitola Co dělá dokumentární film podmanivým a přesvědčivým?, ve které autor píše o tom, že každý dokument má nejméně tři příběhy, které se prolínají: příběh tvůrce, příběh snímku a příběh diváků. To znamená, že autor natáčí něčí příběh, který ale vnímá podle sebe, a svůj pohled poté zprostředkovává posluchači, aniž by věděl, jak si danou věc posluchač vyloží. Důvod, proč tuto tezi беру v potaz, je ten, že Radim Nejedlý točí aktuální a choulostivá témata, jejichž vnímání závisí například na věku nebo vzdělání posluchače. Bill Nichols navíc tvrdí, že v dokumentu hraje důležitou roli autor, a v Nejedlého tvorbě je autorský subjekt velice silný.

Dějiny filmu je historiograficky pojatá kniha Davida Bordwella, která se zabývá vývojem kinematografie od počátku až do současnosti. Autor popisuje vývoj filmové techniky a nejrůznější filmové postupy. Ve své práci využiji poznatky o filmové montáži, které je možné aplikovat i na rozhlasovou montáž.

Od stejnojmenného autora je i kniha s názvem *Umění filmu : úvod do studia formy a stylu*. Jsou zde popsány postupy při výstavbě vyprávění, jako je například čas, pak postava vypravěče a účinky zvuku. Jedna kapitola je věnována dokumentárnímu filmu, vysvětluje, co si pod tímto pojmem máme představit a kde je hranice mezi dokumentem a fikcí. Ze všech těchto publikací a v nich zobrazených témat budu v předkládané práci čerpat.

Další knihou zaměřenou na film je *Zvuková dramaturgie audiovizuálního díla* od Iva Bláhy. Části této knihy, které jsou aplikovatelné na rozhlas, se zabývají druhy zvuku, druhy mluveného slova, druhy hudby a zvukovou atmosférou. Většina částí se týká spojení zvuku s obrazem, proto bude nutné používat pouze ty, které se dají přenést do rozhlasové tvorby.

Radim Nejedlý je poměrně aktivním propagátorem svých pořadů na sociálních sítích. S tímto tématem souvisí diplomová práce Lenky Papřokové *Rozhlasový feature a způsoby jeho sdílení*. Autorka se zabývá metodami propagace rozhlasového featuru, aktuálním autorským právem a způsoby jeho aplikace. Je zde uvedeno vše, co se týče propagace a prezentace featuru v současné době. Cenná práce je určena nejen autorům, ale také rozhlasovým producentům, pracovníkům oddělení reklamy a propagace rozhlasu.

Ve většině uvedené literatury se setkáváme s pojmem dokument nebo feature, proto bude nutné nastínit a vysvětlit tyto pojmy. Můžeme konstatovat, že i když pojem feature není nijak nový, stále znovu se vyskytuje problém přesně feature definovat. Ve většině zemí se tento termín používal prakticky od začátku rozhlasové tvorby, ale v našem prostředí byl vývoj tohoto žánru poměrně opožděn kvůli komunistickému režimu. Definice tohoto mnohovýznamového pojmu jsou poměrně rozmanité. I Udo Zindel ve své knize *Das Radio-Feature: ein Werkstattbuch* píše, že vyjádřit přesnou definici featuru je prakticky nemožné. Ale na některých znacích se autoři shodují: všichni souhlasí s názorem, že žánr featuru je hodně inovativní a že za tvorbou jednoho pořadu většinou stojí pouze jeden člověk, který zastává prakticky všechny funkce.

Důležité pro zpracování této bakalářské práce bylo osobní setkání s Radimem Nejedlým. Výsledkem je celá řada informací týkajících se jeho osoby, jeho tvorby a jeho práce v rozhlasu.

Abych mohla toto téma zpracovat, bylo nutné opakovaně poslouchat Nejedlého rozhlasové dokumenty a featury. Při každém dalším poslechu jsem si všímala jiných věcí a nových prvků. Během poslechu jsem si dělala strukturované poznámky zaměřené na jednotlivé části featurů.

Důvodem k výběru featurů, které budu analyzovat, byla jejich tematika a stopáž. Témata obsažená v těchto featurech jsou aktuální a poměrně nová. Dalším důvodem k výběru featurů s touto tematikou, bylo mé osobní zaujetí těmito problémy, takže můj osobní pohled hrál při výběru velkou roli.

Každý z featurů má okolo padesáti minut, což dává velký prostor rozvoji vypravěčského stylu, práci se zvukem, rozsáhlým reportážím a jejich následné analýze.

Jedním z nejsilnějších znaků v Nejedlého tvorbě je prezentace jeho autorského subjektu. Toto téma je natolik výrazné, že prostupuje většinu úvah o Nejedlého tvorbě. Zajímavým způsobem se v analyzovaných dokumentech setkává Nejedlého osobní plachost a pokora s jeho zvědavostí, energičností a snahou dobrat se podstaty zobrazovaných jevů.

Pro co nejpřesnější zachycení dokumentaristy jsem zvolila analyticko-syntetickou metodu. Popíšu definice rozhlasového dokumentu a featuru, uvedu informace o Radimu Nejedlém, abych mohla vytvořit biograficky zaměřenou kapitolu, budu analyzovat některé jeho featury a dokumenty. V závěru provedu syntézu a komparaci typických znaků jeho tvorby, při níž bych chtěla přihlédnout i k jiným Nejedlého dokumentům a featurám, především z cyklu *Váš příběh*. Chtěla bych znovu zdůraznit, že se jedná o můj původní výzkum a o první publikaci této tematiky.

Informace, které se týkají zvuku, střihu a dokumentu, budu čerpat z literatury o filmu, protože film a rozhlas mají v této oblasti k sobě blízko a filmová literatura na toto téma je mnohem obsáhlejší.

2. Biografie Radima Nejedlého

Radim Nejedlý je současný mladý tvůrce rozhlasových dokumentů a featurů, proto bude třeba tuto kapitolu zaměřit na jeho biografii, abychom se blíže seznámili s jeho osobou a tvorbou.

Narodil se v roce 1975 ve Valašském Meziříčí. Absolvoval studium žurnalistiky na Fakultě sociálních studií Univerzity Karlovy v Praze, díky stipendijnímu pobytu strávil dva trimestry ve Velké Británii na University of Glamorgan, kde se věnoval mediálním studiím. Tento pobyt obohatil jeho jazykové znalosti. Po studiích se začal zaměřovat na rozhlasovou činnost.¹⁾

V současné době působí Radim Nejedlý jako rozhlasový režisér a dokumentarista v Českém rozhlasu Brno (začínal jako externista v roce 2001). Dále připravuje autorské pořady pro Český rozhlas 3 – Vltava, jako je například *Čajovna*, kterou natáčí jednou měsíčně. Pro Vltavu také tvoří pořady pro cykly *Schůzky s literaturou*, *Psáno kurzívou*, *Svět poezie* a *Páteční večer*. Pro Český rozhlas 2 – Praha natáčí pořady z cyklu *Dokument* nebo *Dobrá vůle*. Pravidelně ve svém domovském působišti režíruje pro Český rozhlas Brno jednotlivé pořady z cyklů *Listování*, *Račte vstoupit k Josefu Veselému*, *Zelný rynek* a *Sedmé nástupiště*.²⁾

Radim Nejedlý je v Českém rozhlasu Brno zaměstnán jako režisér, proto bude vhodné zmínit některé jeho režisérské počiny. Jsou jich desítky, proto vybírám ke stručné anotaci jeho režijní práci tak, aby ukázala, jak široký záběr Nejedlý jako režisér má: *Cesta k Cerekvi* je pásmo vytvořené k 80. narozeninám básníka Zbyňka Hejdy (Alena Blažejovská, ČRo – Vltava, premiéra 31. ledna 2010). Dokument *Šamorín* vypráví o soužití různých národností na břehu Dunaje (Alena Blažejovská ČRo – Brno premiéra 24. září 2009). V pořadu *Všechno mám! aneb krabice od banánů* hovoří o svém životě a zaměstnání publicistka Věra Mikulášková (Alena Blažejovská, ČRo 2 Praha,

¹⁾NEJEDLÝ, R. *Radim Nejedlý – Redaktor* [online]. Český rozhlas [citováno 9. 11. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/lide/vltava/_zprava/radim-nejedly--242724>.

²⁾STRNADOVÁ, Věra. *Ing. Radim Nejedlý – Režisér* [online]. Český rozhlas [citováno 9. 11. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/lide/cv_brno/_osoba/2293>.

premiéra 22. března 2010). Literární pořad *Sled snů* je lyricko-epická koláž autorových snů (Hermann Hesse, ČRo – Vltava, premiéra 3. února 2011), v dokumentu *Busking – hudba na ulici* režíroval Nejedlý množství zvuků a výpovědí o pouličních muzikantech (Alena Blažejovská, ČRo 2 Praha, premiéra 17. března 2013).³⁾

Při rozhovoru s Radimem Nejedlým mě zajímalo, jak si vybírá jednotlivé pořady, které bude režírovat, protože každý z režisérů má témata, na která se zaměřuje. Odpověděl mi, že už samotní autoři mají zkušenosti s tím, jak tvoří, a proto vědí, co mu mají zadávat.

Radim Nejedlý tvoří své rozhlasové dokumenty i podle zahraničních vzorů, ze kterých přebírá naraci propracovanou do hloubky a hlavně autentičnost příběhu bez zkreslování. V žádném případě zahraniční vzory nekopíruje, snaží se současné trendy odlehčovat a stavět je do roviny hravosti. Důležitá je pro něj změna a nechce vytvářet jednotvárné dokumenty, snaží se měnit úhly pohledů a způsoby narace.⁴⁾

Radim Nejedlý má velice blízko k moderátorské činnosti; sám moderuje jednou měsíčně *Čajovnu* na Českém rozhlasu 3 – Vltava. I ve svých dokumentech vystupuje v pozici moderátora; poměrně často v nich slyšíme jeho hlas, který klade otázky a občas posluchači pomáhá vysvětlit příběh.

Jak jsem již zmiňovala, Radim Nejedlý působí v Českém rozhlasu Brno jako režisér, ale své vlastní dokumenty natáčí ve volném čase. Tvorba rozhlasového dokumentu je velice náročná. Pokud se jedná o dokumenty delšího rozsahu, vytvoří ročně jeden až dva, pokud jsou dokumenty kratší, natočí dva až tři za rok.

Tvorba každého autora má své typické znaky a nejvýraznějším rysem tvorby Radima Nejedlého je to, že z jeho dokumentů posluchač cítí velkou důvěru mezi autorem a respondentem. K respondentům přistupuje citlivě a

³⁾Radim Nejedlý [online]. Panáček v říši mluveného slova [citováno 14. 11. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://mluveny.panacek.com/?s=Radim+Nejedl%C3%BD&x=20&y=11>>.

⁴⁾Na můj dotaz, který se týkal jmen jeho zahraničních vzorů, odpověděl, že si je nepamatuje a jednoho nejoblíbenějšího zahraničního tvůrce nemá, čerpá z více autorů.

s pokorou, je velice empatický. Díky těmto vlastnostem jsou dotazovaní schopni říci na mikrofon poměrně choulostivé a velice osobní věci, jsou k němu maximálně otevření. Jména lidí, kteří chtějí zůstat v anonymitě, neuvádí; posluchač se dozví všechno o jejich problému a osobních záležitostech, ale nezná jejich jméno, bydliště, zkratka nic, co by je mohlo identifikovat.

Radim Nejedlý se vyhýbá natáčení ve studiu, většinu svých dokumentů natáčí v exteriérech nebo v prostředí přirozeném a příjemném pro respondenty. Tento postup dodává autenticitu celému dokumentu a umožňuje posluchači proniknout hlouběji do situace. Typickým znakům tvorby Radima Nejedlého věnuji samostatnou kapitolu.

Můžeme říci, že Radim Nejedlý si vybírá zajímavá témata, která buď nejsou vůbec rozhlasově zpracována, nebo jim ostatní tvůrci nevěnují velkou pozornost. V některých případech můžeme hovořit i o tom, že si vybírá témata do jisté míry tabuizovaná, jako je například sebepoškozování a gamblerství. Zabývá se převážně aktuálními tématy, o kterých je třeba mluvit a dostat je do povědomí lidí. Díky své empatii dokáže do problematiky proniknout a přiblížit ji posluchačům.

Jeden z featurů Radima Nejedlého, který analyzuji, se jmenuje *Sdílej!* a pojednává o sociální síti facebook. I Radim Nejedlý využívá této bezplatné sociální sítě k propagaci dokumentů a featurů, které sdílí se skupinou svých přátel. Tímto způsobem se jeho pořady dostávají dál. Kromě zveřejňování na sociálních sítích jsou pořady vysílány i v rozhlase.

Radim Nejedlý se během několika let vypracoval na předního českého dokumentaristu. Nápomocny mu nepochybně byly jeho zkušenosti ze zahraničí, znalost angličtiny, dennodenní praxe rozhlasového režiséra i osobnostní vlastnosti, skromnost, empatie a pokora vůči respondentům i zvolenému tématu. Nesporně ale také velká pracovitost mu zajistila již několik ocenění právě v oblasti rozhlasové dokumentaristiky. V roce 2011 se jeho feature *Sdílej!* umístil na 3. místě v přehlídce rozhlasové publicistiky a dokumentu REPORT. O rok později se stal feature Radima Nejedlého *Rudá krásk*a absolutním vítězem REPORTu.

V době vzniku bakalářské práce je jeho posledním featurem pořad se zvláštním názvem *7200* o hokejovém klubu Kometa Brno. I ten uspěl v rozhlasové soutěži REPORT jako vítězný pořad v kategorii Dokument.

Všem třem featurům věnuji samostatné analýzy.

Radim Nejedlý je progresivním a inovativním rozhlasovým tvůrcem, který se při výběru témat a jednotlivých částí svých prací řídí nejen intelektem, ale také svým instinktem a city.

3. Definice rozhlasového dokumentu a featureu

Radim Nejedlý natáčí převážně rozhlasové dokumenty a featurey. Abychom se v této práci lépe orientovali, bude potřeba definovat rozhlasový dokument a rozhlasový feature. Tato kapitola osvětlí rozdíly mezi jmenovanými žánry, a proto bude jednodušší s těmito pojmy pracovat v dalších kapitolách.

Definování těchto pojmů je velice komplikované a často spíše vypovídá o tom, co si každý autor o daném žánru myslí a k jakému označení se přikloní. Autoři s těmito pojmy zacházejí libovolně. „... *žánrové označení jednotlivých publicistických pořadů je nespolehlivé a vypovídá jen o tom, co si o pořadu myslí autor. Jak ho on sám chápe, jaký nám dává klíč k jeho poslechu, jak by si přál, abychom ho vnímali.*“⁵⁾

3.1. Montáž

S těmito pojmy bývá často spojován pojem rozhlasové pásmo, který však pro sledovanou tvorbu Radima Nejedlého není relevantní. Nejedlý pásmo využívá pro svou práci režijní, v dokumentaristice bude mnohem příhodnější mluvit o montáži.

Montáž je základním skladebním principem rozhlasové tvorby, která čerpá z filmové teorie. V oblasti filmu byl průkopníkem této techniky Sergej Michaljevič Ejzenšten. Jedná se o „... *dramatický princip, v němž se jednotlivé prvky spojují v novou estetickou kvalitu.*“⁶⁾ V charakteristice principů montáže můžeme použít pojmy nesourodost, útržkovitost a metoda zcizování. Montáž

⁵⁾HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 – 2005: Poetika žánrů*. 1. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2010. IBSN 978-80-86928-79-1, 26-27 s.

⁶⁾EJZENŠTEJN, Sergej Michaljovič. *Kamerou, tužkou i perem*. Praha: Orbis, 1961. 254 s.

pracuje na základě kontrastu, staví do opozice celky a detaily, podobné a odlišné. Prakticky nevyužívá nic nového, pouze využívá vytvořeného materiálu, který různě uspořádává.

3.2. Dokument

Velice důležitým pojmem, který se týká této práce, je rozhlasový dokument. Setkáváme se s velkým množstvím nejrůznějších definic, ovšem tyto definice mají stejné jádro a shodují se v několika bodech.

Ve snaze definovat rozhlasový dokument můžeme přihlídnout i k jiným druhům umění, jako je literatura, divadlo a film. „*Nutno předeslat, že do této skupiny bývá zahrnováno vše, co nelze vtěsnat do literárních nebo dramatických žánrů a co zároveň není čistou reportáží nebo zprávou.*“⁷⁾

Velice zajímavou definici dokumentu uvádí Bill Nichols v knize *Úvod do dokumentárního filmu*. Tato definice se týká filmu a je uvedena v bodech:

- *Dokumenty vypovídají o realitě, o tom, co se ve skutečnosti stalo.*
- *Dokumenty vyprávějí o skutečných lidech.*
- *Dokumenty vyprávějí příběhy o tom, co se děje ve skutečném světě.*⁸⁾

Teorii, která se zabývá dokumentem, vytvořil Stanley Field. Přestože je zaměřená na televizní tvorbu, je také velice dobře použitelná i pro rozhlas. Tento teoretik „*nazývá dokumentární pořady „společenským svědomím rozhlasu a televize“*“⁹⁾ a vytváří na ně určité požadavky. Požaduje, „*aby byly postaveny výhradně na faktech a aby byl maximálně omezen vysvětlující*

⁷⁾HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 – 2005: Poetika žánrů*. 1. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2010. IBSN 978-80-86928-79-1, 37 s.

⁸⁾NICHOLS, Bill. *Úvod do dokumentárního filmu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2010. IBSN 978-80-7331-181-0, 27, 28, 30 s.

⁹⁾FIELD, Stanley. *Jak psát pro rozhlas a televizi*. Praha: Ústřední archiv a dokum. Čs. televize, 1963. 160 s.

komentář, neboli aby mohly promlouvat dokumentární záběry samy za sebe.“¹⁰⁾ Z této teorie můžeme vyvodit určité nároky na autenticitu, reálnost a omezení či vynechání role vypravěče a komentátora. Dokument popisuje jako strohý obraz reality bez subjektivních prvků tvůrce.

Protipól této teorie vytvořil Josef Maršík, který definuje metodu dokumentu jako „*snahu autora zaznamenat autentické zvukové svědectví o osobách a událostech*“¹¹⁾. Z toho vyplývá, že i dokument může obsahovat subjektivní prvky, protože všechno je výsledkem autorova osobního přístupu k danému tématu, toho, jaké hledá spojitosti v příběhu, jak jednotlivé nahrávky na sebe nastříhá. Pouze na autorovi záleží, co divákům zpřístupní.

Tyto dvě teorie jsou poměrně odlišného charakteru; s těmito protipóly se při snaze definovat dokument setkáváme poměrně často. Jelikož má feature velice blízko k dokumentu, bude rozumné přiklonit se k teorii Josefa Maršíka, protože můžeme říci, že feature využívá veškerých možností rozhlasu k tomu, aby dal posluchači hluboký emocionální dojem.

3.3. Feature

Stejná situace jako u definování dokumentu se vyskytuje i u snahy definovat rozhlasový feature. Opět se zde setkáváme s množstvím teoretiků, kteří se snaží definovat feature různými způsoby. Většina z nich dochází k závěru, že se s tímto pojmem zachází volněji, a například Udo Zindel tvrdí, že je prakticky nemožné termín feature definovat.

¹⁰⁾FIELD, Stanley. *Jak psát pro rozhlas a televizi*. Praha: Ústřední archiv a dokum. Čs. televize, 1963. 168 s.

¹¹⁾MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999.

Josef Branžovský se na pojem feature snaží nahlížet z nejrůznějších úhlů, často se přiklání k teoriím zahraničních autorů. Zatímco zahraniční autoři odvozují pojem od práce se zvukem, čeští tvůrci, zacházejí se zvukem poměrně opatrně. Branžovský konstatuje, že výklad pojmu feature je volnější.

Pokud budeme zkoumat jednotlivé složky, ze kterých se feature skládá, zjistíme, „že může zahrnovat reportáž, poezii, esej, cestopis, vědecké pojednání, písničku, anekdotu, rovnocennou součástí struktury výsledného artefaktu bývají ruchy, autentické zvuky a hudba“.¹²⁾

Feature je žánr, který využívá všech možností rozhlasu ke sdělení pravdivé události, ale používá nejrůznější prvky k tomu, aby probudil posluchačovu fantazii a umožnil mu vizualizovat si danou situaci. Velice důležitá je role autora, který zastává v tvůrčím procesu mnoho funkcí a může s danou problematikou manipulovat a přetvářet ji. Každý tvůrce featuru je vysoce angažovaný a posluchač vnímá jeho individualitu.

Můžeme vyzorovat i typické prvky a znaky featuru, jako jsou: dynamická struktura, pointa, ostrý střih, střídání monologu a dialogu. Ovšem nejvíce patrná je vysoká míra angažovanosti autora. Roli autora zdůrazňuje i Zdeněk Bouček:

„Feature to je vlastně druh a zároveň způsob mediální reflexe světa. Žánrově je prakticky shodný s dokumentem, reportáží, pásmem, dokumentární hrou, zvukovou zprávou, kompozicí a podobně. Udává se, že je to nejsyntetičtější rozhlasová činnost a tvůrce musí zvládnout mnoho oborů. Je žurnalistou, reportérem, scénáristou, střihačem, částečně technikem, produkčním, režisérem. A to jmenuji jen ty hlavní obory. Pohybuje se na pomezí žurnalistiky a umění. Ona mnohostrannost vysvětluje, proč se s touto metodou setkává v běžné praxi prakticky každý tvůrčí rozhlasový pracovník.“¹³⁾

¹²⁾HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 – 2005: Poetika žánrů*. 1. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2010. IBSN 978-80-86928-79-1, 50 s.

¹³⁾HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 – 2005: Poetika žánrů*. 1. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2010. IBSN 978-80-86928-79-1, 40 s. Dle Bouček 2000.

Josef Maršík se přiklání k teorii, že feature přejímá z publicistiky aktuální dokumentárnost a z rozhlasové hry přejímá její stylizaci a dramatický účinek. Podobný názor zastává i rozhlasový žurnalista Bernd-Peter Arnold.¹⁷⁾

Velice zajímavou definici nabízí průkopník tohoto žánru Peter Leonhard Braun, který tvrdí, že nahraný materiál se nemůže používat tak, jak je nahrán, ale musí se formovat a dramatizovat. „*Feature je architektura, konflikt mezi tvůrčí vůlí, individuálními dispozicemi jednotlivých stavebních prvků a použitelnosti celkové stavby.*“¹⁴⁾

Můžeme říci, že je jednoduší definovat a analyzovat jednotlivé části, ze kterých se feature skládá, než tento samotný termín.

3.4. Srovnání rozhlasového dokumentu a featureu

Většina teoretiků dokumentu zastává názor, že dokument prezentuje pouze holá fakta bez přidání prvků, které by měly v posluchači prohlubovat emoce. Pouze prezentuje a informuje o problému nebo události, která se stala, s maximální pravdivostí a snahou o objektivitu. Jen málo teoretiků připouští osobní angažovanost autora. Jedním z teoretiků, který tuto možnost bere v potaz, je Josef Maršík.

Opakem je feature, který také zachycuje pravdivou událost nebo osud nějakého člověka, ale tato situace je dokreslena pomocí nejrůznějších prvků, aby v posluchači zanechala co nejhlubší emocionální dojem. Tento žánr dává velký prostor pro fantazii.

Pokud chce autor podat posluchačům holá fakta, sáhne po dokumentu. Naopak chce-li v posluchači zanechat emocionální dojem, vytvoří feature.

¹⁴⁾ZINDEL, Udo, REIN, Wolfgang. *Das Radio-Feature : ein Werkstattbuch*. Konstanz : UVK Medien, 1997. 209 s. ISBN 3-89669-227-5. (český překlad z archivu Andrey Hanáčkové)

4. Rozhlasové dokumenty a featury Radima Nejedlého

Než přejdu k jednotlivým analýzám, seznámím čtenáře této práce s tvorbou Radima Nejedlého od jeho prvních dokumentů až po současnost.

Jedním z prvních Nejedlého pořadů je autorská rozhlasová hra s názvem *Příběhy z Muskulatoria*. Byla odvysílána na Českém rozhlasu 3 – Vltava v rámci cyklu *Hry nové generace*. Dramaturgem byl Marek Horoščák (premiéra 25. listopadu 2007).

Příběh vypráví o mladém muži, jenž vypadá jako známý kulturista, herec a později i americký guvernér. Mladík svou vizáží na sebe upoutává pozornost, která mu není nijak příjemná, ale dává mu možnost přivydělat si v posilovně s názvem Muskulatorium. Majitel tohoto zařízení jeho podoby se slavným kulturistou využívá k nalákání zákazníků. Sám „hrdina“ chce být scénáristou, ale zatím není na takové úrovni, aby ho tato práce uživila. Celá situace ho dožene až k zákroku na plastické chirurgii.

V *Příbězích z Muskulatoria* můžeme vypořadovat prvky, které předznamenávají jeho další tvorbu. Přestože se jedná o rozhlasovou hru, jsou zde dokumentární prvky: na začátku slyšíme sestříhané monologické promluvy lidí, kteří tráví svůj čas v posilovnách a jsou hrdí na své svalnaté tělo.

V této rozhlasové hře autor výrazně pracuje se zvukem a hudbou: když v závěru hry muž zjistí svou novou podobu, posluchači není řečeno jméno nové slavné osobnosti, jíž se podobá, ale je pouze puštěna písnička, kterou většina lidí zná a posluchač si dokáže odvodit, v koho se muž proměnil.

Nejedlý své dokumenty natáčí v rámci cyklů Českého rozhlasu nebo je vytváří jako solitérní dokumenty. Jde o cykly *Dobrá vůle* a *Váš příběh*. Z tohoto důvodu budu kapitolu strukturovat následujícím způsobem: nejdříve se zaměřím na cyklus *Dobrá vůle*, potom pojednám o cyklu *Váš příběh* a na závěr uvedu základní informace o Nejedlého samostatné dokumentární tvorbě.

4.1. Dobrá vůle

Cyklus *Dobrá vůle* se zaměřuje na zajímavé osudy lidí, kteří nějakým způsobem obohacují život komunity a to buď profesně nebo v rámci své dobrovolné práce. Dokumenty tohoto cyklu mají stopáž okolo dvaceti pěti minut, dramaturgickou stránku má na starost Lenka Svobodová, vysílané jsou na Českém rozhlasu 2 – Praha. V rámci tohoto cyklu Nejedlý natáčí dokumenty autorsky, nebo je v nich režisérem. Vyjmenuji ty, které pro tento cyklus vytvořil jako autor i režisér.

První Nejedlého dokument pro tento cyklus má název *Hráči* a seznamuje posluchače s problematikou gamblersství. Jednotliví respondenti zde hovoří o problémech, které vyvstaly v souvislosti s jejich hráčskou závislostí. Už v tomto prvním dokumentu můžeme vidět tematiku, která se prolíná celou Nejedlého tvorbou – jedná se o aktuální témata a témata ve společnosti vnímaná jako problémová (premiéra 23. října 2011).

Druhý dokument nese název *V sobotu přijde klaun*. Posluchačům se v něm představují dva tzv. zdravotní klauni, kteří se věnují dramaterapii pro děti a gerontologické pacienty. Dokument je zajímavý tím, že jsou do něj vloženy i útržky představení, která klauni hrají pro staré lidi (premiéra 12. února 2012).

Problematicke cyklostezek v Brně a okolí se věnuje dokument s názvem *Rozhňevaní cyklisté*. Setkáváme se brněnskou tematikou, která je pro Nejedlého tvorbu typická. Výrazná je práce se zvuky, jako hudební předěl slouží cinkání zvonků kol (premiéra 17. června 2012).

Dokument *Když odejdou „vňoučata“* se zabývá problémy stárnoucí české menšiny v rumunské vesnici Banát. Na problematiku je nahlíženo z více úhlů: z úhlu pohledu starých lidí, kteří zůstali ve vesnici, z úhlu pohledu

mladých lidí, kteří se vrátili do Česka, a z úhlu pohledu pečovatelů, kteří se o staré lidi starají (premiéra 23. prosince 2012).

Zatím poslední Nejedlého dokument z tohoto cyklu se jmenuje *Křížovatka: Dětské hřiště*. Posluchač se setkává s příběhem muže, který se ve čtrnácti letech dostal do konfliktu na dětském hřišti a tato situace ovlivnila celý jeho život. Opět jde o problematiku lidí, kteří nejsou schopni začlenit se do společnosti nebo jsou společností nějak poškozeni (premiéra 23. června 2013).

4.2. Váš příběh

Cyklus *Váš příběh* se také zaměřuje na zajímavé osudy lidí, ale stopáž je podstatně kratší, přibližně deset minut. První příběh byl odvysílán 3. dubna 2006 a poslední 27. ledna 2011 na Českém rozhlasu 2 – Praha. Pro tento cyklus Nejedlý natočil více pořadů než pro cyklus *Dobrá vůle*. Zaměřoval se především na osudy lidí žijících v Brně, pouze dva dokumenty jsou z Valašského Meziříčí, což je jeho rodné město. Dramaturgyní tohoto cyklu je Romana Růžičková.

První Nejedlého dokument z tohoto cyklu má název *Přebytečný chromozóm*. Pojednává o těžkém rozhodnutí matky, zda si nechat dítě s Downovým syndromem, nebo je dát k adopci. Problematika rodičovství se v Nejedlého dokumentech vyskytuje poměrně často a v nejrůznějších podobách (premiéra 19. ledna 2007).

Pořad s názvem *V zajetí bílého prášku* je portrét muže, který byl drogově závislý. Svěřuje se s tím, co ho k drogám vedlo, do jakých problémů ho závislost dostala a jak žije teď, když už drogy nebere. Téma drogové závislosti nebo spíše téma závislosti je v Nejedlého tvorbě poměrně časté (premiéra 30. ledna 2007).

Dokument *Dvojčata* je tematicky podobný prvnímu Nejedlého dokumentu pro tento cyklus. Těhotné ženě čekající dvojčata bylo lékaři oznámeno, že jedno z nich bude postižené Downovým syndromem. Nakonec se obě děti narodily zdravé. V dokumentech s rodičovskou tematikou často využívá jako předěly a podkres hlasy dětí (premiéra 2. března 2007).

Pořad *Šťastný život pod zemí* vypráví o muži, který během totalitního režimu musel strávit několik let svého života v dolech. Můžeme říci, že tato tematika není v současnosti vnímána tak aktuálně, jako byla na začátku devadesátých let (premiéra 22. března 2007).

Dalším zajímavým příběhem, je vyprávění rozvedeného manažera a úspěšné lékařky s názvem *Cesta do Prahy*, ve kterém muž popisuje své pátrání po ženě, do níž se zamiloval na první pohled. V tomto dokumentu je dobře patrný rozdíl mezi seznamovacími rituály mladé a starší generace (premiéra 10. dubna 2007).

Barvy duše je název příběhu z výtvarného ateliéru, ve kterém se mladá výtvarnice věnuje práci s lidmi trpícími schizofrenií a depresemi. Nejedlý zde zachytil mladou ženu, která má poměrně netradiční práci a pomocí umění pomáhá lidem (premiéra 28. května 2007).

Ve Valašském Meziříčí bydlí manželé Smrčkovi, kteří jsou adoptivními rodiči mnoha dětí. Tento příběh má název *Opravdový domov*. Opět se setkáváme s tematikou rodiny a rodinných vztahů. (premiéra 4. června 2007)

Vzpomínky na Afriku jsou portrétem ženy, která poznala svého partnera během dovolené v Egyptě. V tomto příběhu je zachycen milostný vztah dvou lidí z odlišných kultur, který ale nemá dlouhého trvání. Tento problém se v české společnosti objevuje stále častěji. Ženy, které si najdou partnera z jiné země, si neuvědomují, že kulturní rozdíly mohou způsobit nefunkčnost jejich vztahu (premiéra 3. září 2007).

Tematikou brněnského podzemí se zabývá dokument *Objevitel skrytého města*. Některé části dokumentu jsou nahrány v autentickém prostředí katakomb (premiéra 8. října 2007).

O výstavbě největšího brněnského sídliště Lesná pojednává dokument s názvem *Nevídaný úkol*. Opět se zde setkáváme s brněnskou tematikou, ale příběh se nezabývá sociálními problémy tak jako většina ostatních příběhů z tohoto cyklu (premiéra 30. listopadu 2007).

Velice zajímavý je portrét bengálského zpěváka Moshina Mortaby *Sedm tisíc kilometrů od domova*. V tomto dokumentu Nejedlý používá Moshinovy písničky jako hudební předěl nebo interpunkci (premiéra 4. prosince 2007).

Nepříznivý osud mladého muže, jenž si prošel dětským domovem i drogovou závislostí, je tématem dokumentu *Život, který já neměl*. V tomto dokumentu je obsažena jak sociální tematika, tak téma závislosti (premiéra 8. února 2008).

Druhý příběh, který nemá brněnskou tematiku, je o manželích, kteří žijí ve Valašském Meziříčí a jsou vášnivými ornitology. Setkáváme se s párem, který má netradiční koníček. Tento dokument zpracovává rodinou tematiku. Stěžejním momentem je seznámení manželů (premiéra 10. března 2008).¹⁵⁾

Do cyklu *Váš příběh* patří i portrét česko-vietnamské dívky Majky s názvem *Lau po česku*. V roce 2011 vznikla časově i tematicky rozsáhlejší verze. Záběry z tohoto příběhu jsou použity i v delším dokumentu (premiéra 5. srpna 2008).

Předposledním portrétem je příběh muže, jenž oslepl, ale tento handicap mu nijak nebrání v práci a v běžných činnostech. Navzdory respondentově slepotě pořad vyniká vysokou mírou vizualizace. Díky důkladným popisům si může posluchač představit konkrétní věci, o kterých se mluví (premiéra 24. listopadu 2008).¹⁶⁾

Poslední Nejedlého dokument pro tento cyklus má název *Čekání na azyl*. Díky životnímu příběhu dívky, která i se svou matkou našla azyl v české republice, můžeme hlouběji nahlédnout do problematiky emigrantů a uprchlíků. Posluchač se setkává s tematikou včleňování do nové společnosti a hledání nového domova (premiéra 9. prosince 2008).

4.3. Nejedlého samostatná dokumentární tvorba

První dokument Radima Nejedlého, který vznikl jako samostatný dokument v rámci způsobu práce „volná tvorba“ bez omezení dramaturgického zadání určitého cyklu, má název *Bábinka* a soustřeďuje se na ženu, skvělou

¹⁵⁾Název nešel dohledat v křestních listech.

¹⁶⁾Nemá název.

vypravěčku, která si celý život zapisovala své zážitky a vzpomínky. Z jejího příběhu čerpá i spisovatelka, která je zde v pozici respondenta (premiéra 10. listopadu 2007).

Dokument s názvem *Zakázané ovoce* seznamuje posluchače s freegany. Díky hudbě od skupiny DVA je dokument velice svěží, celková atmosféra je dána i optimistickým pohledem freeganů na svět (premiéra 5. prosince 2010).

Problematikou sociálních sítí se zabývá feature s názvem *Sdílejl!*. Tomuto dokumentu se budu věnovat ve svých analýzách (premiéra 2. října 2011).

Jak jsem již uvedla v cyklu *Váš příběh, Lau po Česku* je příběh česko-vietnamské dívky. Na krátký portrét navazuje tento informačně bohatší dokument (premiéra 20. listopadu 2011). Větší délka umožňuje autorovi uvést podstatně více informací, než kolik mohl sdělit v desetiminutovém portrétu. Posluchač se seznamuje otcem Majky a s početnou vietnamskou komunitou. Můžeme říci, že krátký portrét může být jistým navnaděním k poslechu delšího dokumentu.

Rudá kráska je v současné době předposledním featurem Radima Nejedlého (premiéra 9. září 2012), jeho zatím posledním featurem je *7200* (premiéra 8. září 2013).

Posledním dvěma jmenovaným featurům se budu věnovat v následných analýzách.

4.5. Rudá kráska

V současné době, kdy je většina lidí pod velkým tlakem společnosti, si každý hledá nejrůznější způsoby, jak ze sebe uvolnit stres a napětí. V tomto rozhlasovém featuru Radima Nejedlého řeší dospívající dívky své problémy poměrně drastickým způsobem, samy sebe poškozují. Téma sebepoškozování je ve společnosti poměrně tabuizované a lidé se o něm neradi baví, což byl pravděpodobně důvod, proč si autor vybral toto téma ke zpracování.

Jedná se o časosběrný dokument, který Radim Nejedlý natáčel od podzimu 2011 do podzimu 2012, a je pojmenován podle eufemistického pojmenování, které používá jedna z dívek pro svou žiletku.

Můžeme říci, že v tomto featuru jedna hrdinka promlouvá čtyřmi hlasy a všechny tyto hlasy se vyjadřují k jednomu problému a mají na něj stejný názor. Posлуhač se zde setkává se čtyřmi různými dívkami, které spojuje jeden velký problém, sebepoškozování. Každá z dívek vypráví svůj osobní příběh od dětství až do současnosti. Dovídáme se, jaké podněty vedly k tomu, že se dívky začaly sebepoškozovat, jak s tím bojovaly a bojují, kolik úsilí vkládaly do toho, aby rány na rukách skryly. Dívky zde nejsou jmenovány, proto se v některých momentech mezi nimi posluchač hůře orientuje. Bude nutné si je pro tuto analýzu pojmenovat. Jedna dívka skoro vůbec nevidí, ale ráda fotí, proto jí budeme říkat Fotografka, další tancuje pole dance (tanec u tyče), takže ji pojmenujeme Tanečnice, jedna z nich boxuje, a proto bude Boxerka, poslední dívka si našla zálibu v běhání, z toho vyplývá označení Běžkyně.

V *Rudé krásce* je zřetelně vysledovatelná zvuková složka. V pojednání o zvukové složce můžeme hovořit o horizontále a vertikále. Horizontála je slovní projev a vertikála je zde hudební podkres.¹⁷⁾ Nejdřív bych se chtěla věnovat zvukové horizontále.

Tento feature vypráví samotné dívky, které fungují jako vypravěčky v osobní Ich-formě. Takovýto způsob bývá s oblibou používán při narativu, který se zaměřuje na osobní zpověď a na psychologii.¹⁸⁾ Žádná dívka není ve svém vyprávění upřednostňována, všem je dán stejný prostor k vyprávění jejich příběhu. Autor zde nezaujímá pozici vypravěče, jeho hlas nezazní v prvních minutách tohoto featuru, ale až po nějaké době, kdy klade otázky, na které mu dívky odpovídají. Takže autor zde do děje zasahuje minimálně. Dalo

¹⁷⁾HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 – 2005: Poetika žánrů*. 1. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2010. IBSN 978-80-86928-79-1, 142 s.

¹⁸⁾HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 – 2005: Poetika žánrů*. 1. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2010. IBSN 978-80-86928-79-1, 83 s.

by se říci, že vstupy autora, které tvoří krátké dialogy s dívkami, posluchače nutí udržovat pozornost. Udržuje se tím určitá dynamičnost struktury.

Dalšími prvky, které zde Radim Nejedlý používá k udržení dynamické struktury, jsou například telefonáty, autentické reportáže ze sportovních aktivit či venkovní záběry nebo citování poezie. Za dynamický můžeme považovat i závěr, v němž posluchač slyší telefonický rozhovor s jednou z dívek, která skončila v psychiatrické léčebně. Tento záběr v posluchači zanechává velice silný emocionální dojem, protože slečna v něm říká, že neví, co bude dál. V posluchači zůstává pocit, že se s velkou pravděpodobností dívky nikdy nemusí z problému dostat a v sebepoškození budou pokračovat. Odborně tento závěr můžeme označit pojmem percepce interpunkce; působí na posluchače tak intenzivně, že v něm zanechává hluboký dojem.

Každý telefonát je předznamenán vytáčením telefonního čísla a vyzváněcím tónem. Během jednoho telefonátu slyšíme nahraný hlas operátora o tom, že volaný účastník je nedostupný. Opět se jedná o již zmiňované prvky, které udržují dynamickou strukturu celého featuru a především upoutávají posluchačovu pozornost.

Jak sem již zmiňovala dívky zde nejsou jmenovány a mají podobné hlasy, proto musíme stále udržovat pozornost a spojovat si jednotlivé promluvy dívek s předchozími hlasy, abychom se mohli lépe orientovat v ději.

Významnou roli zde má i hudba, kterou můžeme přiřadit do linie zmiňované zvukové vertikality. Vyskytuje se ve formě hudby imanentní a hudby transcendentální. Příkladem imanentní hudby je záznam z tréninku pole dance, kde hraje hudba a dívky na ni tančí. Autor snímá jak hudbu, tak hlas trenérky, která dívkám říká, co mají dělat. Záběr je široký, slyšíme vše, co se v místnosti odehrává. Poté se záběr zužuje od obecného ke konkrétnímu, od celku k promluvě jedné z dívek.

Hudbou transcendentální jsou hudební předěly, prolínající se z jedné promluvy do druhé. Pokud se jedná o situaci, ve které dívky promlouvají o důvodu sebepoškození, jsou jednotlivé pasáže odděleny poměrně jemnou kytarovou hudbou. Když se dívky začnou vyjadřovat k věcem, v nichž šlo o jejich zdraví nebo život, hudba se stává agresivnější a upozorňuje nás na naléhavost situace. Tato interpunkce je vytvořena vysokými houslovými tóny,

kteřé na nás působí jako atak. Zvuk kytary vytvářív hudební předěl a zvuk houslí je interpunkcí mezi jednotlivými záběry.

Zvuky, které posluchači umožňují vizualizaci situace, jsou jasně slyšitelné tahy pastelkami po papíře, když jedna z dívek kreslí. V okamžiku, kdy Tanečnice ukazuje Nejedlému své kresby, slyšíme šustění papírů, které je potom doprovázeno jejím výkladem toho, co kresby znamenají.

Většina rozhovorů s Fotografkou je natáčena venku. Slyšíme štěkot psa, cvakání fotoaparátu; zvuky jsou cíleně nahrané, protože vyjadřují zájmy a koničky této dívky. Proto je můžeme označit jako ruchy. Dále zde můžeme vyzozorovat hluky, to je například foukání větru nebo rachot projíždějících aut.

Dalším případem vizualizace pomocí zvuků jsou sportovní aktivity dívek, které jim pomáhají překonat stres a zmírňují četnost jejich sebepoškozování. Běžkyně je nahrávána chvíli po tom, co skončí se svou sportovní aktivitou, proto slyšíme její udýchaný hlas a hluky, které běžně slyšíme venku. Rozhovory s Tanečnicí a Boxerkou jsou nahrány při tréninku nebo po něm; slyšíme zde hlasy trenérů, popřípadě údery do boxovacího pytle či pohyby do rytmu hudby. Tyto záběry umožňují lepší vizualizaci situace, pomáhají posluchači vytvořit obraz prostředí, ve kterém se dívky nacházejí. Ruchy a hluky jsou natáčeny vědomě a dodávají pořadu na autenticitě.

Podobnou vizualizací je, monolog boxerky o procedurách, které podstupuje, aby se zbavila jizev. Vyhrnuje si rukáv, ukazuje Nejedlému jizvy a o některých mu říká, kdy a proč se pořezala. Autor spontánně reaguje, že není schopen jejich množství spočítat. Díky tomuto záběru si můžeme domyslet, jak ruka dívky vypadá. Autorova reakce podává posluchači určitý podnět k vizualizaci situace.

Dalším výborným příkladem vizualizace je i telefonický hovor s Tanečnicí, která nastoupila do stacionáře a následně zůstala v psychiatrické léčebně na hospitalizaci. Popisuje Nejedlému, jak vypadá pokoj, v němž jsou všichni pacienti, a jak vypadal skupinový pohovor s lidmi, kteří mají jiné psychické problémy.

Jsou zde i záběry, u kterých těžko určíme prostředí, v němž se dívky nacházejí. Toto prostředí bývá bez ruchů. Autor tímto nutí posluchače vnímat

promluvy dívek a nezaměřovat se na okolí a na jeho vizualizaci. Stěžejní jsou promluvy a emoce, které z těchto záběrů působí.

Jak jsem již zmiňovala, záběry jsou oddělovány hudebním předělem. Pokud se všechny dívky vyjadřují k jednomu tématu, jako jsou například rodinné vztahy, první říznutí, zakrývání ran a podobně, jsou záběry na sebe stříhány bez předělu nebo interpunkce. V těchto situacích jednotlivé záběry odlišují pouze jiné hlasy dívek. Dá se říci, že každý záběr navazuje na záběr předchozí.

Narace je vedená chronologicky. Dovídáme se o dětství, dospívání, šikaně ve škole, prvním pořezání, o tom, co dívky k tomu vedlo, jak se to stupňovalo a jaký je nynější stav. Nejsou zde žádné flashbaky, dívky se vrací do minulosti pouze ve svém vyprávění a toto vyprávění je počátek děje, takže zde můžeme hovořit o chronologii. Všem dívkám je zde dán stejný prostor, žádná není upřednostňována. Jsou v pozici vypravěče a pravidelně se střídají. Všechny podávají svůj pohled na jednu věc, na jeden problém. Díky tomu, že uvádějí, jak vnímají danou situaci, dostaneme na jednu otázku čtyři odpovědi, každou z trochu jiného úhlu. Ale všechny tyto úhly pohledu se shodují v tom, že jim sebepoškozování přinášelo úlevu a že se jedná o závislost.

Konec featureu *Rudá kráska* není vyloženě uzavřený, posluchači je ponechán velký prostor k domyšlení příběhu. Důvodem k otevřenému konci je, skutečnost, že některé dívky byly v době natáčení ještě pod lékařským dohledem a samy nevěděly, co bude dál.

Ve stříhové skladbě tohoto featureu je použita montážní technika a můžeme určit stylistickou figuru, která se dá označit jako gradace. Všechny příběhy jsou vyprávěny od dětství, dívky odpovídají na stejné otázky a záběry jsou na sebe nastříhány tak, že v nás umocňují pocit napětí a strachu o ně. Děj se pohybuje neustále dopředu, proto je narativ dynamický.

Díky tomu, že byl tento feature natáčen po dobu několika let, je možné vysledovat i změny v časoprostoru. Jednotlivé změny zde nejsou navozeny žádným titulkem, všechny si odvozuje posluchač sám. Autor posluchači pomáhá dotvářet některé prostorové souvislosti, jako jsou například již zmiňované tréninky, či venkovní focení a štěkot psa. Díky těmto záběrům se můžeme lépe orientovat v prostoru a do jisté míry si ho vizualizovat. Je jasné,

že každý posluchač si daný prostor představí jinak, ale určité prvky zde budou stejné, jako je například tělocvična pro pole dance nebo tělocvična pro box. Tyto záběry se odehrávají v současnosti, jediným pohybem do minulosti jsou již zmiňované vzpomínky děvčat. Atmosféra prostoru zde není nijak navozená, a proto tyto situace bereme pouze jako vyprávění o dobách minulých. Veškerá vizualizace a imaginace je na posluchačově fantazii, záleží pouze na něm, co si pod daným zvukem představí.

S prostorem bývá úzce spojován i čas. V tomto featuru můžeme hovořit o tom, že čas vypravovaný přesahuje čas vypravování.¹⁹⁾ Jak již bylo řečeno, dívky se ve svých vzpomínkách vracejí do dětství, k rodinným problémům, škole a šikaně, se kterou se zde setkaly, či k prvním nevydařeným láskám. V případě dívky, která ukazuje autorovi svou nejhlubší jizvu, kvůli níž málem přišla o život, můžeme mluvit o časové smyčce, protože tato situace je zmiňována na začátku featuru a později se k ní dívka vrací, ale s tím rozdílem, že už o ní nejen mluví, ale i ukazuje autorovi.

Díky tomu, že Nejedlý *Rudou krásku* natáčel rok, dostal se k nejrůznějším fázím vývoje stavu dívek. V některých momentech to s nimi vypadá nadějně v tom slova smyslu, že už jsou psychicky v pořádku. U každé se ale vyskytne situace, která celou věc změní. Je to třeba pokus o sebevraždu, po němž se dívka znovu vrátila do koloběhu sebepoškozování jako určitého prostředku uvolnění nebo úniku od reality. Všechny tyto záběry umožní proniknout do nitra dívek, které z počátku vypadají, že jsou na dobré cestě, ale pak se vždy něco zlomí a jsou zase tam, kde byly. Takové zamyšlení nám umožní pouze čas, který autor věnoval natáčení.

I když má Radim Nejedlý v tomto featuru mnoho rolí – je autorem námětu, střihačem, režisérem, realizátorem zvukové nahrávky, autorem výběru hudby, dává veliký prostor respondentkám a nestrhává pozornost na sebe. Do děje nijak agresivně nezasahuje, pouze klade otázky, na které neodpovídají všechny dívky, ale vždy pouze jedna.

¹⁹⁾MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení rozhlasových tvůrců, 1999. 8 s.

Na začátku featureu Nejedlý pouze řekne název a kdo je autorem. Podle hlasu už dokážeme určit, že to je sám tvůrce, který si feature uvedl a který klade dívkám otázky. Z tohoto můžeme odvodit, že orientace v hlasech je zde velice důležitá, bez ní se posluchač v ději začne ztrácet.

Můžeme si však klást otázky, které se týkají míry angažovanosti autora. Když autor zastává prakticky všechny funkce při tvorbě featureů, do jaké míry s informacemi manipuluje formou střihu? Co nám autor sdělil a co nám neřekl? Tyto otázky vyvstávají z toho, že autor do děje nezasahuje jako vypravěč, ale pouze jen klade otázky a velký prostor je ponechán dívkám. V tomto případě záleží na subjektivním pohledu posluchače.

V závěru této analýzy můžeme říci, že feature *Rudá krásk*a má velice propracovanou a dynamickou strukturu, která udržuje posluchače v neustálém napětí. Autor zde pracuje s montáží, výborným způsobem využívá hudbu, která dotváří emocionální dojem, a práce se zvuky umožní vizualizaci celé situace.

4.6. Sdílej!

V současné době jsou sociální sítě obrovským fenoménem. Umožňují lidem prezentovat sebe sama a navazovat kontakty s jinými lidmi. Otázkou je, kde má tato virtuální realita své hranice a jak nám narušuje soukromí. Nese někdo odpovědnost za to, co se děje na sociálních sítích?

Rozhlasový feature Radima Nejedlého *Sdílej!* ukazuje život na největší sociální síti Facebook. Tématem jsou kladné, ale hlavně záporné stránky, které provází virtuální život na sociálních sítích.

Tento feature je zajímavý opět svou propracovanou strukturu, objevuje se zde časté střídání úhlu pohledu, velké množství respondentů, telefonické hovory, hlasové vstupy do počítače pro slepé, hudební podkresy, předěly a interpunkce.

Respondenti vyprávějí své příběhy, které se týkají sociální sítě Facebook a problémů s ní spojených. Jsou zde obsaženy nejzávažnější problémy sociálních sítí, například virtuální šikana, stalking, nebezpečné sdělování osobních informací a následky s tím spojené. Nikdo z respondentů

neřekne, že sociální síť je špatná, pouze mluví o svých problémech, které jsou s Facebookem spojené.

Jsou zde i lidé, kteří Facebook potřebují ke své práci. Jedním z nich je policista, který zde hledá možné pachatele nebo trestnou činnost. Dalším je hudebník, který díky této síti informuje lidi o svých koncertech.

Jediným člověkem, který v tomto featuru nemá Facebook, je novinářka, která ho nepotřebuje a ani nechce. Svůj čas dokáže trávit jinak a mnohem lépe než sezením u počítače a bezmyšlenkovitým tlacháním.

Střídáním velkého množství respondentů Radim Nejedlý neustále udržuje posluchačovu pozornost a zvyšuje napětí. Příběhy jednotlivců nejsou vyprávěny v celku, jsou mezi ně prostříhány jiné rozhovory. Respondenti uvádějí své příběhy lineárně, ale tato linearita je přerušována jinými příběhy, rozhovory a záznamy. Můžeme říci, že autor pomocí střihu tvoří montáž, která dává dokumentu dynamickou strukturu.

Jednou z respondentek je dívka, která nechce být jmenována. Ta si prožila nepříjemné chvíle s Facebookem kvůli svému příteli, který ji přes tuto sociální síť vydíral a obtěžoval. Rozhovory s ní jsou uváděny policejními sděleními a rozhovory s policistkou. Jsou odlišené tím, že se jedná například o telefonické hovory uvedené vytáčením telefonního čísla. Jediné, co si můžeme odvodit, je přibližný věk dívky, na který usuzujeme podle jejího hlasu. Je poměrně mladá. Ona sama při vyprávění svého příběhu zmiňuje střední školu, podobně se vyjadřuje i policistka. Toto jsou další aspekty, ze kterých můžeme odvodit její věk.

První věc, kterou slyšíme při poslechu tohoto featuru, je elektronická hudba, ťukot do počítačové klávesnice a divně znějící hlas. Následně se setkáváme s prvním respondentem – je to slepý mladík. Divný hlas, který jsme slyšeli, byl hlasový výstup počítače pro slepé. Již tento první záběr nám udává jistou rytmizaci celého dokumentu.

Hned v úvodu slyšíme sestřih částí promluv respondentů, které naznačují, o co se asi u jednotlivců bude jednat a jaký mají problém. Na začátku dokumentu autor pracuje s metodou resumé, sumarizace a shrnutí. S těmito metodami feature poměrně často pracuje. Tato metoda střihu nám navozuje to, co nás bude čekat, a přibližuje nám téma.

Další podobnou stříhovou metodou je i sestřih policejních zpráv, které se týkají zneužívání sociálních sítí. Informace jsou sdělovány přesně tak, jak slýcháváme sestřih informací na začátku zpráv. Opět nám předznamenávají to, čeho se bude dokument týkat.

Celková skladba struktury dokumentu je rytmická a díky častému střídání úhlu pohledu udržuje dynamickou strukturu. Na jeden problém je nahlíženo více respondenty; například případ školačky Hanky komentuje sama Hanka, její maminka a ještě policista. Maminka předčítá Nejedlému, co její dceři psaly spolužačky, jak tento problém řešily a jaké to všechno mělo následky. Hanka se stala obětí virtuální šikany a tento problém se přenesl z virtuálního světa do světa reálného.

Jednotlivé osoby jsou představovány titulkem, ve kterém posluchači autor sdělí jméno a povolání. Zbytek informací o sobě a svém problému nám sdělují samotní respondenti ve svých promluvách. Některé informace o nich se dovídáme z rozhovoru s autorem, slyšíme kladené otázky a reakce na ně.

Se stříhovou skladbou souvisí změny v časoprostoru, které si většinou musí posluchač dotvářet sám. Jedinou situací, kdy se dovídáme časové údaje, je autorovo předčítání statusu na Facebooku slepého chlapce. Z této situace můžeme usoudit, kdy feature vznikl. Další prostorové vlastnosti si musí posluchač odvodit sám. Jediné, co s jistotou můžeme vypočítat, je to, že rozhovory se odehrávají v místnostech, protože neslyšíme žádné venkovní ruchy a šumy. Dá se říci, že nahraný materiál je bez výraznější „špíny“.

Ve většině zaznamenaných rozhovorů je záměrně nahrán i zvuk ťukání do klávesnice počítače nebo klikání počítačové myši. Tyto zvuky nám pomáhají vizualizovat prostředí, ve kterém se respondenti nacházejí, a dodává na autenticitě. Většina respondentů sedí u počítače a názorně ukazuje Nejedlému, co se na Facebooku děje.

Při rozhovorech se neodehrává nic jiného, než že respondenti sedí a hovoří. Drobným ozvláštňením je ťukot do klávesnice a popřípadě popisování situace na Facebooku a čtení zpráv. V takovýchto situacích dostáváme kontrast

časové statičnosti a dynamičnosti příběhů, které jsou vyprávěny.²⁰⁾

Bizarním případem je příběh kocoura Pedra Šeleho, za nějž mluví jeho panička. Vypráví o něm a jeho facebookovém profilu, mluví o sobě a svojí identitě na Facebooku. Díky těmto aspektům si můžeme do jisté míry vizualizovat prostor, ve kterém se nachází, a díky poměrně detailnímu popisu Pedrova profilu i jeho facebookovou stránku. Na začátku rozhovoru s touto dívkou, respektive s jejím kocourem, nám autor titulkem oznamuje jméno kocoura, jméno dívky zůstává utajeno.

Radim Nejedlý chce ukázat, že ve virtuální realitě sociálních sítí je možné vše, dokonce i to, že kočka může mít vlastní profil na internetové stránce Facebook. Za touto zvířecí identitou se stejně ukrývá člověk, jehož role je v rozhovoru důležitá, ale jehož jméno není uvedeno. Neznáme jméno mladé respondentky, ale to nijak nenarušuje vnímání celého příběhu, protože se jedná o kocourovu stránku. Přítomnost kocoura je umocněna jeho vrněním, které slyšíme v záběru. Tímto se nám autor snaží naznačit, že hlavní postavou tohoto vyprávění je kocour. Jeho příběh je ukázkou toho, že facebookový profil může mít téměř každý a je jedno, jestli je to člověk nebo zvíře, ale že za každou takovou aktivitou je konkrétní osoba.

Jednotlivé rozhovory jsou zde oddělovány elektronickou hudbou, která přechází z jednoho záběru do druhého. Jako další druh předělu či interpunkce je zde použit zvuk ťukání do klávesnice. Některé z promluv jsou podkresleny pomalou klavírní hudbou a k uvozování reportážních záběrů je použita hudba, která připomíná začátek zpravodajské relace. Veškeré zvuky jsou sestříhány a použity tak, aby byly rytmické a působily jako součást hudby. Pomalá klavírní hudba je použita například jako podkres pod smutný proslov slepého mladíka. V samotném závěru featuru ťukot do klávesnice graduje a prolíná se s elektronickou hudbou. Už to není jen jedna klávesnice symbolizující jednoho člověka, ale slyšíme velké množství cvakajících klávesnic. Tento zvuk se stává

²⁰⁾HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 – 2005: Poetika žánrů*. 1. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2010. IBSN 978-80-86928-79-1, 177 s.

dominantní, přehlušuje hudbu, která pomalu odeznívá, a jako jediný zvuk zůstává cvakání klávesnic.

Opět zde můžeme slovní sdělení a zvuky rozdělit na horizontálu a vertikálu. Horizontálou jsou zde promluvy lidí a vertikálou ilustrativní doprovodné zvuky. Takovýmto typem zvuků je ťukání do klávesnice nebo klikání na myš počítače. Tyto vertikální zvuky pomáhají dokreslit atmosféru a přinášejí motiv virtuálního světa.

Se zvukovým motivem ťukotu do klávesnice a pohybu počítačové myši se setkáváme v celém dokumentu. Díky těmto zvukům si uvědomujeme, že se respondenti nacházejí ve virtuálním světě, ve kterém jsou prostředkem komunikace sociální sítě a počítač, jehož nedílnou součástí jsou tyto zvuky. Z toho můžeme odvodit, že rozhovory s respondenty jsou nahrávány v blízkosti počítače. Motiv počítače, jisté virtuality a možného hrozícího nebezpečí prochází celým featurem. Tento motiv je ukazován buď verbálně, lidé o něm mluví, nebo zvukově, jako již zmiňovaný ťukot nebo hlasový vstup do počítače pro slepé.

V tomto featuru je na věci nahlíženo jak z úhlu laiků, tak z úhlu odborníků. Hlavní část tvoří příběhy lidí, kteří na danou problematiku nemají odborný náhled a pouze vyprávějí své subjektivní zážitky. Protipól k tomuto vyprávění tvoří odborný komentář lidí, kteří se touto problematikou zabývají. Jedním z nich je Jiří Paliza z Národního centra bezpečnějšího internetu, který posluchači sděluje, co se s informacemi na internetu děje a jak jsou lehce zneužitelné, aniž by za to někdo nesl odpovědnost. Dalším odborníkem je Jaroslav Švelch z Mediálních studií na Univerzitě Karlově v Praze, jenž vysvětluje, k čemu se používají sociální sítě. Protože ani jeden z respondentů nebere tyto informace v potaz, doplácí na zveřejňování osobních údajů.

Autor se v tomto featuru poměrně hodně angažuje, zastává roli reportéra a komentátora. Při rozhovoru se slepým mladíkem předčítá i jeho statusy, na které následně reaguje otázkou. Podobná situace je i u hudebníka, kterému předčítá status někoho jiného. I když je angažovanost autora poměrně velká, vnímáme jeho přítomnost v celém featuru, do vyprávění zasahuje minimálně. Respondenti odpovídají tak, aby nemusela být použita kladená otázka a posluchač pochopil, na co respondent odpovídá. Tato poměrně velká

míra angažovanosti vyplývá z toho, že sám Radim Nejedlý na sociálních sítích působí. Sociální sítě v dnešní době tvoří neoddělitelnou součást lidského života. Přestože autor poměrně často zasahuje do dění celého dokumentu, nepůsobí nijak rušivě a nestrhává pozornost na sebe. Nechává velký prostor respondentům, pouze doplňuje informace a komentuje děj.

Nedá se říct, že by měl tento feature vyloženě uzavřený konec. Respondenti vypráví svůj příběh od počátku problému až do současnosti, ale jejich situace není nijak uzavřená a vyřešená. Je zde totiž veliká pravděpodobnost, že problémy budou pokračovat dál, přestože se respondenti snažili tyto problémy ukončit nebo je aspoň nějak řešit.

4.7. 7200

Feature *7200* je nejnovějším počinem Radima Nejedlého. Seznamujeme se v něm s brněnským fenoménem zvaným Kometa. Jedná se o hokejový klub, který hýbe celým Brnem. Název *7200* vyjadřuje počet lidí, kteří chodí na zápasy Komety Brno.

Hlavními respondenty jsou bubeníci Komety, mladí muži, kteří jsou přítomni na každém zápase a na něm bubnují a fandí. Dalším respondentem je prof. Jiří Voráč ²¹⁾, který se také účastní hokejových zápasů, ale není tak aktivním fanouškem jako bubeníci. Rozhovory s těmito stěžejními respondenty jsou obohaceny o rozhovory s jinými lidmi, například se scénáristou, publicistou a režisérem Břetislavem Rychlíkem, s malým chlapcem Filipem a jeho otcem, se členy Ultras Patriots Brno a slyšíme také hlas autorovy manželky.

Nejedlý v tomto featuru vytvořil dynamickou strukturu, která má několik výrazných rysů, jako je práce s fokusem, nejrůznější zpravodajské

²¹⁾ Prof. PhDr. Jiří Voráč Ph.D je vedoucím Ústavu filmu a audiovizuální kultury na Filosofické fakultě Masarykovi univerzity v Brně. Specializuje se na filmovou historii, převážně na dějiny české kinematografie po roce 1945 a na filmový exil po roce 1968. Je autorem několika publikací a na Masarykově universitě působí jako pedagog.

2013. *Prof. Ph.Dr. Jiří Voráč Ph.D.* [online]. Masarykova univerzita Česká republika [citováno 14. 11. 2013]. Dostupné z WWW <<http://www.muni.cz/people/2750/cv>>.

záznamy o průběhu zápasů, vstupy komentátorů, zachycení atmosféry na hokejovém stadionu a osobní angažovanost autora.

Zajímavé je, že autor sám si tentokrát feature neuvádí. Název a jméno autora nám sděluje mužský hlas, který už dále neslyšíme. Ani začátek tohoto featuru není uveden žádnou znělkou, začíná šumem a rozhovorem s bubeníkem Čertem. První informace, které se dozvídáme, se týkají haly Rondo, bydliště a školy jednoho z respondentů. Pokud posluchač není z Brna nebo neví, o co se jedná, není schopen identifikovat, o čem 7200 bude. Z této nevědomosti je po chvílce vyveden zvukem skandujícího stadionu a citovanou básní.

Výrazným prvkem, který zajišťuje dynamičnost, je práce s fokusem, což je zacílení pohledu od obecného ke konkrétnímu a naopak. Autor nejdříve snímá celou místnost se všemi lidmi a poté pozornost začne soustřeďovat na jednoho respondenta nebo naopak.²²⁾ Takovým příkladem je příprava před zápasem, kdy bubeníci hledají své paličky a sestavují bubny ke hraní. Nejdříve slyšíme šramocení a vytahování věcí, do těchto zvuků se prolíná rozhovor mezi bubeníky, následně se pozornost přenese na jednoho z nich. Podobná situace je i na hokejovém stadionu. Nejdříve posluchačovu pozornost přitahuje zvuk hlučící haly a poté záběr přechází na jednoho z respondentů, následně jde fokus od konkrétního k obecnému, od respondenta k hlučící hale. Podobné situace se ve featuru objevují často a udržují v posluchači napětí a upoutávají jeho pozornost.

Dalším dynamickým prvkem jsou reportérské a komentátorské vstupy ze zápasů. Jedná se o vstupy ze sportovních nebo zpravodajských relací, které nám sdělují, s kým Kometa hrála, nebo uvádějí výsledky zápasů. Tyto komentátorské vstupy můžeme označit jako flashbacky.

Stěžejním prvkem stříhové skladby jsou změny časoprostoru. Změny nebývají uvedeny titulkem, posluchač si je musí odvodit sám. Přechody mezi prostředími jsou znatelné. Autor nahrál rozhovory s prof. Jiřím Voráčem v jeho kanceláři v Ústavu filmu a audiovizuální kultury. Tuto informaci nám

²²⁾HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 – 2005: Poetika žánrů*. 1. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2010. IBSN 978-80-86928-79-1, 111 s.

řekne sám Nejedlý při hledání profesorovy kanceláře. Slyšíme, jak se někoho ptá, kde má prof. Jiří Voráč kancelář. Odpověď je nahraná z větší dálky. Zvuky v kanceláři jsou autentické, slyšíme zvonění telefonu a šustění papírů, ale ostatní zvuková „špína“ je minimalizovaná. Slyšíme pouze to, co nám umožní lépe si celou situaci vizualizovat.

U bubeníků Komety se nahrávané prostředí mění, nejčastěji je to hala Rondo, ale slyšíme i rozhovory nahrané v podstatně komornějším prostředí, jako je menší místnost nějakého bytu, některé nahrávky Nejedlý pořídil v exteriéru. Prostředí hraje v tomto featureu podstatnou roli. Vystihuje atmosféru stadionu a dodává na autenticitě.

Situace, nahrané v komornějším prostředí, jsou doprovázeny autentickými ruchy a zvuky. Takovou situací je příprava k odchodu na hokejový zápas. Slyšíme cinkot klíčů, šustění kabátů a bouchnutí dveří. Podobným příkladem je, když jednomu z bubeníků začne zvonit telefon; slyšíme vyzváněcí melodii a okolní ruchy. Nejde o klasickou vyzváněcí melodii, ale známou písničku skupiny *Prodigy*, která funguje jako vyzváněcí tón, který můžeme v tomto případě označit za hudbu imanentní, pro niž máme logické vysvětlení a která nefunguje pouze jako podkres.

Záběry nahrané ve velkých celcích, které snímají zvuky a ruchy hokejové haly, jsou jasné a zřetelné. Posluchači okamžitě dojde, že se jedná o fandění na nějakém sportovním utkání. Aplaudování a skandování funguje jako předěl, podkres či interpunkce, těmito zvuky jsou odděleny jednotlivé záběry mezi sebou. Neustále v posluchači udržují pocit, že se ocitá na fanouškovské půdě. Tyto zvuky jsou povýšeny na úroveň symbolu a metafory. Pokřiky a skandování se prolínají celým featurem.

Natáčení atmosféry na stadionu bylo nesmírně náročné kvůli intenzitě hluku v hale, Radim Nejedlý musel omezit úroveň vstupu na rekordéru i na mikrofonu, poté už byl záznam použitelný. Natáčel tak, že chvíli stál mezi nejaktivnějšími fanoušky a pak je nahrával z odstupu.²³⁾

²³⁾ Informace z emailového rozhovoru s Radimem Nejedlým.

Objevuje se zde i stylizovaný zvuk ve chvíli, kdy autor vypráví, jak se ve sprše přistihl, že si brouká Beethovenovu melodii *Ódy na radost*. Do tohoto monologu je přidán zvuk tekoucí sprchy.

Jako jiný typ předělu, podkresu a interpunkce je použita i hudba, která celou divokou atmosféru featuru poměrně zklidňuje a vyrovnává. Zvuky stadionu a hudba přecházejí z jednoho záběru do druhého nebo jsou puštěny pod záběrem a postupně znějí do ztracena.

Všechny záběry jsou natočené tak, že si je posluchač může dobře vizualizovat. Na jednom ze zápasů Komety slyšíme zvuky hlučící haly a do toho se autor ptá jednoho z bubeníků na jeho oblíbené stánkové jídlo. Ten na to reaguje odpovědí, že je to pro něj rituál a hlavně jede na zápas hned z práce a nestihl se najíst. Celkový dojem vizualizace si posluchač vytváří ze zvuků a odpovědí respondentů. Vizualizování situací umožňuje posluchači proniknout hlouběji mezi fanoušky.

I zde můžeme rozlišit horizontálu a vertikálu. Horizontálou je slovní sdělení, které je doplněno vertikálou zvukové stopy. Vertikála výrazně umocňuje vnímání emocionálního vyznění celého featuru a bývá ilustrativní.²⁴⁾ Takovým nejvýraznějším zvukem je skandování a pokřiky fanoušků, které jsou prostříhány do celého featuru a fungují jako podkres. Dalším výrazným zvukem je například cinkot klíčů, který se zde také několikrát opakuje. Zajímavým momentem s využitím vertikály zvuku je jízda v autě, kdy si Čert pouští nahrávky fandění na basketbalu. Zvuk je nasnímán tak, že působí, jako by autor s respondentem byli v hale. To, že jde o nahrávku, se dovídáme až z dotazu autora.

Poměrně zřetelně se zde pracuje s časem. Natáčení dokumentu začalo v zimě, posluchač se dozví datum, a poslední rozhovor Nejedlý nahrál v létě, opět je to zde přímo řečeno. Další časové údaje se dozvídáme od samotných respondentů, Čert nám říká, kdy dodělal školu, prof. Jiří Voráč uvádí, kdy poslouchal rozhlasový pořad s Mikrofonem za hokejem.

²⁴⁾HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 – 2005: Poetika žánrů*. 1. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2010. IBSN 978-80-86928-79-1, 144 s.

Z úst respondentů nezazní ani jediná kritika hokejového klubu Kometa Brno. Všichni jsou skalními fanoušky a za svůj klub by i dýchali. Autor je výrazně odlišen od respondentů, přestože vypráví svůj příběh. Nejedlý nemá ke klubu takový vztah jako všichni ostatní, je ve fandění nováčkem. Spíš se snaží proniknout mezi ně a pochopit jejich nadšení.

V některých rozhovorech autor vystihl rivalitu mezi Prahou a Brnem. Fanoušci Komety Brno jsou velkými patrioty a těžce snáší narážky na Brno. Chtějí, aby se jich soupeři báli; neexistuje, aby přišel do jejich hospody někdo, kdo fandí někomu jinému. Praví fanoušci stojí při svém týmu, i když se mu nedaří.

Na druhou stranu je zajímavé, že brněnským patriotům nevádí přechod pražských hráčů do Komety. Všichni respondenti fandí svému týmu a je jim jedno, z jakého města a z jakého klubu hráči přicházejí, pokud podávají dobrý výkon. Dobří hráči jsou předpokladem vítězství a vítězství znamená spokojenost fanoušků. Ale na získání dobrých hráčů je zapotřebí hodně peněz, které hrají stěžejní roli v současném vrcholovém sportu.

Oddanost fanoušků svému klubu se projevuje i v tom, kolik peněz jsou ochotni do svého koníčku investovat (kupují si permanentky, reklamní předměty a jezdí na zápasy do jiných měst). V případě respondentů jde o nezanedbatelnou částku.

Jediný, komu celá situace kolem hokejového klubu začne vadit, je autorova manželka. Její reakce jsou nahrané z dálky, proto je hlas ženy nevýrazný, zní slabě a není jí příliš rozumět, takže posluchač musí více zapojit svou pozornost, aby postřehl, co říká. Z tohoto odstupu můžeme usuzovat, že rozhovor byl nahrán tajně nebo je inscenovaný. Manželka neodpovídá na žádné otázky, proto není brána jako respondent, slyšíme pouze její nahraný hlas, nemluví přímo do mikrofonu.

Všechny postavy se nám představují samy, jediné, co nám je sdělováno autorovým titulkem, jsou jejich jména, v případě vzdáleného ženského hlasu je použit titulek „MANŽELKA“.

Verbální projev respondentů je odlišný, z rozhovorů s nimi si můžeme odvodit jejich vzhled, vzdělání a emocionální zápal fanouška hokejového klubu.

Projev prof. Jiřího Voráče je kultivovaný a do jisté míry nám podává odborný náhled na hokejové fanouškovství. Tuto situaci přirovnává k dramatu a současné době. Tvrdí, že hokejoví nadšenci vidí v zápasech rovnost, které se v současném světě nedostává. Vzpomíná i na své první setkání s hokejovým klubem Kometa Brno.

Jeho protikladem jsou bubeníci, jejichž projev je místy až vulgární. Jsou to patrioti nejen Komety, ale i celého Brna. Sami přiznávají, že mohou být na zápasech až agresivní a za Kometu a za Brno jsou ochotni se bít. Ukazují autorovi video, na kterém se dostali do konfliktu s ochrankou, a následně se tomuto videu smějí. Na začátku celého featureu hovoří Čert o svém vzdělání a současném zaměstnání, mluví o problémech ve škole. V tomto bodu nejvíce vyniká rozdíl mezi bubeníky a prof. Jiřím Voráčem. Bubeníci působí nevdělaně, hrubě, agresivně a vulgárně, sami o sobě prohlašují, že jsou fanatici a nemají zájem o nic jiného než o Kometa.

Zajímavým respondentem je chlapec Filip, který jezdí na „výjezdy“ se svým otcem. Je také velkým fanouškem a ve fandění Kometě následuje svého otce. Na celou situaci nahlíží ještě dětskýma očima. Zpívá písničku o Kometě Brno, která v jeho podání působí velice něžně. Když tuto píseň zpívají dospělí muži, dostává rozměr patriotismu a hrdinství.

Celým featurem prostupuje motiv fandění a motiv Komety. Kometa Brno je zde podána jako prostředek spojující lidi z různých vrstev, různého povolání a různého věku, protože mezi hokejovými fanoušky nezáleží na tom, jaký má kdo majetek, věk nebo vzdělání, všichni fandí jednomu oblíbenému týmu. Tímto se stírají hranice mezi všemi fanoušky.

Autor je zde i v roli komentátora a do celého featureu vypráví, jak se k hokeji a hokejovému klubu Kometa dostal. Některé části jeho vyprávění mají funkci titulku nebo úvodu před promluvou některého z respondentů. Takovýmto příkladem je setkání s Ultras Patriots Brno, kdy autor sděluje, že se s nimi setkal v jejich hospodě. Tento titulek posluchači sděluje i prostor ve, kterém se autor a respondenti nachází.

Ve feature 7200 je patrná vysoká míra angažovanosti autora. Radim nejedlý popisuje své osobní zkušenosti fanouška Komety Brno. V celém dokumentu působí jako vypravěč, respondent a reportér. Na jeho projevu je

vidět, že se o toto téma zajímá, ale musí upřednostnit jiné věci, než jsou permanentky na hokej. V žádném z předchozích featurů není tak vysoká míra autorské angažovanosti, Nejedlý si v nich udržoval odstup. Až v tomto featuru se stává jedním z respondentů a spolu s ostatními vypráví svůj osobní příběh. Z celkového vyznění featuru může posluchač vyvodit, že se autor stal jedním ze členů fanklubu Komety Brno, ale v závěru z něj vystoupil. Nejedlého příběh tvoří rámec featuru a díky tomu dává celému ději pointu.

V průběhu celého featuru je citována báseň *Láska* v autorské interpretaci Oldřicha Mikuláška, která je podkreslena transcendentální hudbou, a pokřiky hokejového stadionu. Hudební podkres má melodramatickou funkci. Všechny tyto prvky umocňují emoční vnímání textu.

Z tohoto featuru vyplývá mnoho tematických přesahů. Prakticky celou dobu se jedná o velkou masu lidí, která je představována několika jedinci, kteří za ni mluví. Většina členů této masy jsou patrioti a nacionalisté; z tohoto postoje vyplývá vysoká míra agrese, vulgarity a nesnášenlivosti k ostatním týmům. Velikým problémem by bylo, kdyby se na rozvášněnou masu fanoušků napojila nějaká politická strana a využila její velké energie ve svůj prospěch. Politický přesah můžeme vidět i v již zmiňovaném patriotismu a nacionalismu. Tímto může být ohrožena i další generace; příkladem je příběh malého chlapce Filipa a jeho otce. Tím, že malý Filip jezdí s otcem na zápasy a u televize fandí v dresu Komety, je přenesen odkaz fanouškovství na další generaci, která může být stejně agresivní jako ta předchozí. Sám malý Filip říká, že se mu na hokejových zápasech líbí, jak se hokejisti a popřípadě lidi perou.

V dokumentu je nepřehlédnutelný šovinismus; chození na hokejové zápasy vyznívá jako mužská záležitost. Jeden z respondentů říká, že měl přítelkyni, která s ním chodila na hokejové zápasy, ale pak jí to začalo vadit, tak se s ní rozešel. Respondenta tento rozchod nijak výrazně nezasáhl a svou bývalou partnerku nepostrádá, na prvním místě je pro něj Kometa Brno.

Z celkového vyznění featuru vyplývá, že nic by se nemělo přehánět a vše by se mělo dělat s rozumem. Takovým „zdravým“ příkladem je prof. Jiří Voráč, který také fandí Kometě, ale v rozumné míře.

5. Typické znaky v tvorbě Radima Nejedlého

Tato poslední kapitola se zabývá sumarizací typických znaků ve tvorbě Radima Nejedlého. Navazuje na předchozí tři podrobné analýzy a vybírá z nich elementy, které jsou pro sledovaného autora typické. Jako u každého autora se i u Radima Nejedlého vyskytují opakující se prvky v jeho tvorbě a to ve všech složkách jeho dokumentů a featurů, například v naraci, hudbě, střihu. Typický je také způsob, jak zapojuje autorský subjekt.

Nejvýraznějším rysem v Nejedlého dokumentech a featurech je **role autora**. Autor dokumentů a featurů zastává mnoho rolí; je režisérem, reportérem, vybírá hudbu, střihá zvuk a zastává mnoho dalších pozic. Z tohoto důvodu je důležitá angažovanost autora v jeho featurech. V případě Radima Nejedlého můžeme říci, že dává velký prostor svým respondentům a sám ustupuje do pozadí. Nejčastěji si sám svůj feature uvede a klade otázky respondentům. Některé odpovědi jsou sestříhané tak, že posluchač nepotřebuje slyšet otázku, která této odpovědi předcházela. Tu si vyvodí z odpovědi. Ale najdeme i situace, kdy Nejedlý reaguje spontánně a otázka musí být ve featureu řečena, například když jedna z respondentek Rudé krásky, featureu o sebepoškození, ukazuje autorovi své jizvy a on se jí ptá, kolik jich má a proč si je udělala.

Odlišný je pouze jeho poslední feature 7200, v němž se ocitá v pozici respondenta vyprávějícího svůj příběh. Tento feature neuvádí hlas Nejedlého, ale neznámý mužský hlas, který se v něm potom nevyskytuje. Všechny předchozí dokumenty a featury jsou Nejedlým uvedeny a i v jejich průběhu můžeme slyšet jeho hlas.

Tvorba Radima Nejedlého obsahuje pořady, v nichž autora téměř neslyšíme, ale posluchač neustále vnímá jeho přítomnost. Je to dáno tím, že občas do rozhovoru zasáhne improvizovanou nebo připravenou otázkou.

Autirovu přítomnost si uvědomujeme i díky tomu, že u svých respondentů dokáže navodit pocit hluboké důvěry, takže se s ním dotazovaný poté otevřeně baví i o choulostivých tématech. V důsledku této empatie je pro posluchače přítomen v celém dokumentu.

Radim Nejedlý si svá témata vybírá podle toho, co ho zaujme nebo zajímá, případně podnětem může být i setkání se zajímavým člověkem. Jeho témata jsou velice aktuální a týkají se převážně Brna, kde autor žije. Při výběru témat si klade otázku, zda by on sám poslouchal takový pořad se zájmem. Pokud si odpoví kladně, téma natočí.²⁵⁾

Většina Nejedlého dokumentů je vyprávěna v **osobní Ich-formě**. Respondent svobodně hodnotí svět, vypráví svůj příběh a podává vlastní názor na danou problematiku. Je to spíš osobní zpověď, která umožňuje posluchači vytvořit si psychologický portrét respondenta.²⁶⁾ Nejedlého respondenti reagují na jeho dotazy přirozeně a otevřeně hovoří o svých problémech. Autor k respondentům přistupuje s ostychem a do jisté míry i se stydlivostí a pokorou. Nejedlý respektuje i to, že někdo nechce být jmenován, a zanechá jeho jméno v anonymitě.

Názorným příkladem důvěry je feature Rudá kráska, ve kterém respondentky otevřeně hovoří o svých problémech se sebepoškozováním, ukazují autorovi i jizvy, dokonce souhlasily se zveřejněním telefonátů z psychiatrické léčebny. Tento feature Nejedlý tvořil rok, díky čemuž se dostal k nejrůznějším situacím, které respondentky prožívaly.

Dalším příkladem otevřenosti a důvěry respondenta je pořad s názvem *Dvojčata* z cyklu *Váš příběh*. V retrospektivním vyprávění matka dvojčat popisuje své pocity během těhotenství, kdy se dozvěděla, že jedno z dlouho očekávaných dětí bude mít Downův syndrom. Vypráví o svém rozhodnutí dát postižené dítě adoptivním rodičům, protože by nebyla schopna se o ně postarat se stejnou láskou a péčí jako o zdravé dítě. Nakonec vše dobře dopadlo a obě děti se narodily zdravé.

²⁵⁾ Informace z emailového rozhovoru s Radimem Nejedlým.

²⁶⁾ HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 – 2005: Poetika žánrů*. 1. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2010. IBSN 978-80-86928-79-1, 83 s.

Nyní bych se chtěla věnovat dalšímu výraznému rysu Nejedlého tvorby a tím je **narace**. Všechny dokumenty jsou vyprávěny chronologicky, respondenti vyprávějí své příběhy od začátku do konce. Neobjevují se zde flashbacy a nejsou zde ani žádné časové skoky, všechno se řídí podle příčiny a důsledku. Posluchač se v dokumentu neztrácí, celý dokument je přehledný. Proto v tomto případě můžeme hovořit o naraci lineární.

S narací souvisí i již zmiňovaná osobní Ich-forma, která umožňuje „polyfunkčnost postavy vypravěče“.²⁷⁾ Všichni respondenti jsou lidé, kterým se něco přihodilo, nic netlumočí a nic nepřevypravují, hovoří sami za sebe. V dokumentech a featurech Radima Nejedlého se nesetkáme s herci, slyšíme pouze reálné příběhy reálných postav.

Zajímavým rysem jeho dokumentů a featurů je **složení respondentů**. Nejedlý často kombinuje pohled laika a pohled odborníka na danou problematiku. Tento kontrast umožňuje posluchači vnímat problém z více úhlů. Nejlepším příkladem je dokument *Sdílej!*, ve kterém respondenti vyprávějí své problémy spojené se sociálními sítěmi a jejich protikladem jsou odborníci, kteří se sociálními sítěmi a virtuální realitou zabývají.

Dalším takovýmto příkladem je dokument *Zakázané ovoce*. Na jedné straně je pohled freeganů, kteří z kontejnerů u supermarketů vybírají vyhozené potraviny, na druhé straně je pohled odborníka, který popisuje, co se děje s jídlem, jakmile přijde do kontejneru. Pro freegany je tato činnost výrazem potřeby vymanit se ze současné konzumní společnosti. Podle odborníka je takové chování nebezpečné a nezodpovědné, protože vyhozené jídlo změní svou teplotu, což může nastartovat hnilobný proces, který může ohrozit zdraví freeganů. Kombinace pohledů laiků a odborníků vyrovnává celý příběh dokumentu. Díky tomuto postupu nepůsobí příliš euforicky, ale také ne moc špatně a tragicky, názory freeganů a odborníků jsou zastoupeny rovnoměrně.

S vyprávěním respondentů souvisí i **čas**, který je součástí kompozice celého dokumentu. V dokumentech, o více respondentech, jsou jejich

²⁷⁾HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 – 2005: Poetika žánrů*. 1. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2010. IBSN 978-80-86928-79-1, 83 s.

promluvy prostřihány mezi sebe, ale vše jde chronologicky za sebou. Občas se posluchač dozví i datum, které mu umožní vytvořit si časovou souvislost. Všechny dokumenty a featury jsou sestaveny tak, že posluchač nemusí znát přesné datace, bohatě stačí to, že děj plyne chronologicky. Dokonce i v časosběrném dokumentu *Rudá kráska*, jsou jednotlivé příběhy chronologické. Promluvy respondentek autor prostřihal mezi sebou. Některé záběry postavil tak, že se k jednomu tématu vyjádří všechny respondentky. Pokud se jedné stane něco odlišného, je tento záběr oddělen od ostatních výrazným předělem. Ani jeden z případů nenarušuje celkovou chronologii dokumentu.

Ve *Sdílej!* je respondentů poměrně mnoho a každý se vyjadřuje k tématu. Ani zde není děj nijak narušen. Hlavní respondenti vypravují svůj příběh, který bývá prokládán pohledy odborníků. Odborníci žádný příběh nevyprávějí, pouze se zde vyjadřují k problematice.

V některých dokumentech autor používá **titulky**, které posluchači oznamují, kdo hovoří a co dělá. Například ve featuru *Sdílej!* tyto titulky umožní posluchači zpřehlednit si jednotlivé respondenty. Podobný prvek se často vyskytuje v cyklu *Váš příběh*, ve kterém vždy na začátku hovoří jedna z postav a následně Nejedlý uvede, kdo to je a jaký problém řeší nebo jaký má životní příběh. Pokud se někde v průběhu dokumentu objeví nová postava, je posluchači také představena titulkem.

Podobně jsou uváděny i postavy v dokumentu *7200*. Každá postava je posluchači představena, včetně Nejedlého manželky, která však zde není v roli respondenta a jejíž hlas slyšíme z poměrně velké dálky. Je uvedena titulkem MANŽELKA, nic jiného o ní posluchač neví.

Každý člověk se cítí nejlépe ve svém přirozeném **prostředí**. Toto pravidlo dodržuje i Radim Nejedlý. Málokdy se posluchač setká s tím, že je rozhovor natáčen ve studiu. Většina rozhovorů je realizována v exteriérech nebo v respondentově přirozeném prostředí. Tento prvek dodává dokumentu na autenticitě a umožňuje posluchači dostat se blíže k respondentům. Rozhovory působí přirozeně a posluchač si může celou situaci lépe vizualizovat.

Všechny dokumenty z cyklu *Váš příběh* Nejedlý natáčel u respondentů doma nebo v práci, záleží na tématu. Příběh rodiny, která se věnuje ornitologii, je natáčen buď u nich v domě, nebo venku. Jak dům vypadá se dovídáme

z vyprávění respondentů. Podobně je tomu i v příběhu o slepém muži, který je truhlářem. Popisuje a ukazuje Nejedlému schody v domě, které sám vytvořil.

Na těchto příkladech si můžeme uvědomit vysokou míru **vizualizace**, která ve tvorbě Radima Nejedlého hraje významnou roli. Posluchač se do příběhu lépe zaposlouchá a do jisté míry ho může i prožít.

Jedním z výrazných znaků Nejedlého tvorby je **hudba**. Tu používá jako podkres, interpunkci nebo jako hudební předěl. V celém dokumentu se vždy opakuje jeden nebo dva hudební motivy. Hudbu si autor vybírá sám podle toho, jak koresponduje s tématem, jeho vnímáním tématu a s tím, jak chce, aby pořad působil na posluchače. Například ve featuru *Zakázané ovoce* je použita písnička skupiny DVA, která se neustále opakuje, je hravá, veselá a jak se vyjádřil sám autor „hrabošivá“. Hudba zde výborně koresponduje s respondenty, kteří mají optimistický pohled na svět.

Dalším příkladem je hudba v příběhu *Cesta do Prahy* z cyklu *Váš příběh*. Když muž vypráví, jak pátral po ženě, která se mu nesmírně líbila, jsou jeho promluvy doplněny hudbou z filmu *Růžový panter*. Jakmile vypráví svou verzi žena, podkresem je veselá a zamilovaná hudba. Melodie z *Růžového pantera* každému posluchači navodí myšlenku špionážního a detektivního pátrání. Stejně jako inspektor Clouseau pátrá po zločincích a diamantu, pátrá muž po ženě svého srdce. Zamilovaný hudební podkres pod promluvami ženy v posluchači vyvolává pocit něžnosti a romantické lásky.

Pokud se dokument týká nějakého hudebníka nebo člověka, který tvoří hudbu, používá Nejedlý jeho písně jako předěl. V portrétu bengálského zpěváka Moshina Mortaby z cyklu *Váš příběh* jsou takto použity Moshinovy písničky.

Můžeme říci, že hudba, v dokumentech Radima Nejedlého dotváří a dokresluje situace. Má melodramatickou funkci, která posluchači pomáhá prohlubovat emoce, rytmitizuje děj a dotváří atmosféru.

Nejedlý používá nejrůznější hudební žánry podle toho, jak se mu do daného pořadu hodí. Posluchač může slyšet hudbu vážnou, rockovou, popovou i alternativní. Sám Nejedlý řekl, že hudbu vybírá podle toho, co ho napadne, co se mu líbí a do pořadu se hodí.

Podobně jako s hudbou zachází i se **zvuky**; také je používá jako předěl, podkres nebo interpunkci. Nejvíce patrné je to v dokumentu *Hráči*, v němž jako předěl použil zvuk herních automatů a rulety. Každý z hráčů je závislý na jiném druhu hazardu, proto zvukový předěl a podkres souvisí s jeho závislostí. Vyprávění hráče rulety je podkresleno zvukem kuličky kutálející se po ruletě, u muže závislého na herních automatech slyšíme zvuk automatů a u sázkaře je jako předěl použita věta: „Vaše sázky, prosím.“. Tyto oddělené zvuky posluchači ulehčují orientaci mezi respondenty, kteří zde nejsou jmenováni.

V některých svých dokumentech zachází autor se zvuky jako s motivy. V dokumentu *Sdílej!* je jako motiv použito ťukání do klávesnice a pohyby počítačovou myší, protože tématem jsou sociální sítě a virtuální realita. V již zmiňovaném dokumentu *Hráči* jsou motivem zvuky automatů a rulety. V Nejedlého posledním featuru *7200* se objevuje motiv skandující hokejové haly.

Pomocí zvuků, ruchů a hluků Nejedlý dokresluje a vizualizuje situaci, o kterou v dokumentu jde. Takovým příkladem je šustění papírů, pohyby tužkou po papíře a popisování obrazů v dokumentu *Barvy duše* z cyklu *Váš příběh*. Hlavní respondentkou je mladá výtvarnice a terapeutka, která se věnuje arteterapii lidí se schizofrenií a depresemi. Výtvarnice ukazuje Nejedlému obrazy, které byly vytvořeny v jejích kurzech.

Další podobný příklad najdeme v příběhu *Šťastný život pod zemí* z cyklu *Váš příběh*. Respondent autorovi vypráví o svém životě a současně kreslí krajinku. Opět slyšíme pohyby tužky po papíru a následnou reakci autora, ze které se dozvíme, že během dvou minut před ním ležel nakreslený obrázek.

V této kapitole jsem popsala nejtypičtější rysy tvorby Radima Nejedlého. Nejvýraznějšími prvky jeho tvorby jsou autorský subjekt, lineární narace, vztah k respondentům, hudba a zvuky. Všechny tyto prvky jsem uvedla na dokumentech a vysvětlila jejich funkci.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zmapovat a popsat tvorbu Radima Nejedlého. Radim Nejedlý natáčí převážně rozhlasové dokumenty a featury, a proto jsem se na ně ve své bakalářské práci zaměřila, byly mým hlavním tématem. Než jsem mohla začít s analýzami, musela jsem definovat žánr rozhlasového featuru a dokumentu, což bylo náročné, protože každý teoretik tyto žánry definuje jinak.

Jednu kapitolu jsem věnovala biografii Radima Nejedlého, v níž jsem popsala i jeho práci v Českém rozhlasu, kde působí jako režisér. Mimořádnou zkušeností bylo osobní setkání s Radimem Nejedlým. Rozhovor s ním mi přinesl mnoho informací, ze kterých jsem ve své práci čerpala.

V praktické části jsem vytvořila analýzy jeho featurů *Rudá kráska*, *Sdílej!* a *7200*, ve kterých jsem rozebírala nejvýraznější prvky a znaky jeho rozhlasové tvorby. Ve všech třech analyzovaných featurech je velmi patrná silná role autora, která prostupuje do všech částí featuru a celé tvorby Radima Nejedlého.

Poslední kapitola je zaměřená na komparaci typických prvků jeho tvorby. Snažila jsem se přihlížet i k jiným pořadům, než jsou tři výše uvedené featury.

Při psaní všech kapitol mi hodně pomohla kniha Andrey Hanáčkové *Český rozhlasový dokument v letech 1990 – 2005: Poetika žánrů*. Neustále jsem k ní přihlížela a čerpala z ní informace.

V úvodu jsem si kladla otázky, na které jsem ve své práci chtěla odpovědět. První z nich se týkala rozdílu mezi rozhlasovým dokumentem a featurem, další základního smyslu dokumentární tvorby Radima Nejedlého. Také mne zajímalo, jak své dokumenty tvoří, jaká si vybírá témata a jaké prostředky volí pro naraci a hudební ztvárnění. V neposlední řadě jsem se chtěla dovědět, jak šíří své pořady na sociálních sítích.

Radim Nejedlý je současný brněnský rozhlasový dokumentarista, který ve své tvorbě využívá inovativních postupů.

Kromě režijní práce pro Český rozhlas se věnuje vlastní tvorbě, ve volném čase natáčí rozhlasové dokumenty a featury: rozhlasový dokument se

zaměřuje na fakta, jeho cílem není působit na emoce. Naopak rozhlasový feature využívá veškerých možností rozhlasu k prohloubení emocí posluchače.

Pro Nejedlého dokumenty je typické silné postavení autorského subjektu, výrazná práce s hudbou a vytváření pocitu důvěry u respondentů. K natočení si vybírá aktuální a intimní, do jisté míry tabuizovaná témata. Svě dokumenty vytváří v reálných prostředích.

Každé otázce je věnována samostatná kapitola, pouze otázka týkající se zveřejňování dokumentů na sociálních sítích je pojata okrajově. Jelikož se aktivita Radima Nejedlého odehrává na Facebooku, kde své dokumenty sdílí pouze s přáteli, nezabývala jsem se problematikou autorských práv.

Díky této práci jsem se podrobně seznámila s žánrem rozhlasového dokumentu a featuru, tvorbou Radima Nejedlého, kterého jsem také měla možnost osobně poznat. Vytvořila jsem analýzy jeho tří rozhlasových featurů, což byla pro mne nová zkušenost.

Zdravý a přirozený pohled Radima Nejedlého na témata reflektující současnost i s jejími stinnými stránkami je důležitou součástí vytváření komplexního obrazu soudobé české společnosti prostřednictvím rozhlasu. Bohužel navzdory tomu, že Nejedlého pořady v žádném případě nejsou nudné a dokážou posluchače zaujmout, jejich působnost je omezena spíše na okruh lidí zajímajících se o rozhlas a rozhlasovou tvorbu.

Anotace

Jméno a příjmení: Barbora Machová

Název univerzity, fakulty a katedry: Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra divadelních, filmových a
mediálních studií

Název bakalářské práce: Od Muskulatoria k Rudé krásce

Vedoucí bakalářské diplomové práce: Mgr. Andrea Hanáčková, Ph.D.

Počet stran: 63

Počet obrazových příloh: 1

Klíčová slova: rozhlas

dokument

feature

Radim Nejedlý

Charakteristika:

Monograficky pojatá práce vytvoří první odborný náhled na tvorbu mladého brněnského dokumentaristy a režiséra Radima Nejedlého. Zaměří se na publicistickou část jeho rozhlasové tvorby, reportážní dokumenty a featury. Uvede Nejedlého tvorbu do kontextu současných společenských témat a trendů, s důrazem na subkulturní a alternativní proudy životního stylu a umění. Hlavní metodou práce bude primární výzkum a analýza rozhlasového pořadu, diplomantka zasadí získaná fakta do kontextu aktuálního vývoje rozhlasových publicistických žánrů v České republice i ve světě.

Resumé

Monographically conceived project offers the first specialist view on the works of a young documentarist and director Radim Nejedlý from Brno. It focuses on the documentary part of his radio work, his reportage documents, and features. It sets the works of Nejedlý into context with contemporary social topics and trends with the emphasis on subcultural and alternative streams of lifestyle and art. The main method of the project is primary research and analysis of the radio programme. The writer of the project considers the received facts in context with the current development of radio documentary genres in the Czech Republic and worldwide.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

a) Rozhlasový cyklus *Dobrá vůle*

NEJEDLÝ, Radim. *Hráči* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 23. října 2011, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 23 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *V sobotu přijde klaun* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 12. února 2012, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 24 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Rozhněvaní cyklisté* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 17. června 2012, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 25 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Když odejdou „vňoučata“* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 23. prosince 2012, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 25 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Křižovatka: Dětské hřiště* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 23. června 2013, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 20 minut.

b) Rozhlasový cyklus *Váš příběh*

NEJEDLÝ, Radim. *Přebytečný chromozóm* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 19. ledna 2007, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 13 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Vzajetí bílého prášku* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 30. ledna 2007, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 12 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Dvojčata* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 2. března 2007, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 12 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Šťastný život pod zemí* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 22. března 2007, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 12 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Cesta do Prahy* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 10. dubna 2007, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 12:30 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Barvy duše* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 28. května 2007, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 12 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Opravdový domov* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 4. června 2007, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 14 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Vzpomínky na Afriku* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 3. září 2007, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 13 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Objevitel skrytého města* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 8. října 2007, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 14 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Nevídaný úkol* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 30. listopadu 2007, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 12 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Sedm tisíc kilometrů od domova* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 4. prosince 2007, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 9 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Život, který já neměl* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 8. února 2008, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 11 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Příběh o ornitologích* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 10. března 2008, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 11:30 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Lau po Česku* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 5. srpna 2008, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 11 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Příběh pana Musila* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 24. listopadu 2008, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 12 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Čekání na azyl* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 9. prosince 2008, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 12 minut.

c) Vlastní tvorba

NEJEDLÝ, Radim. *Bábinka* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 10. listopadu 2007, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 25 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Zakázané ovoce* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 5. prosince 2010, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 37 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Sdílej!* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 2. října 2011, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 42 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Lau po Česku* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 20. listopadu 2011, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 25 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Rudá krása* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 9. září 2012, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 47 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *7200* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 8. září 2013, Český rozhlas 2 – Praha. Režie Radim Nejedlý. 50 minut.

NEJEDLÝ, Radim. *Příběhy z Muskulatoria* [online www.rozhlas.cz]. Premiérově vysíláno 25. listopadu 2007, Český rozhlas 3 – Vltava. Režie Radim Nejedlý. 27 minut.

Rozhovory

Osobní rozhovor s Radimem Nejedlým byl pořizen autorkou 8. srpna 2013. Textový záznam uložen v osobním archivu autorky této práce.

E-mailový rozhovor s Radimem Nejedlým byl pořizen autorkou 12. listopadu 2013. Textový záznam uložen v osobním archivu autorky této práce.

Literatura

BLÁHA, Ivo. *Zvuková dramaturgie audiovizuálního díla*. 2. vyd. Praha : AMU 2006. 148 s. ISBN 80-7331-010-4.

BORDWELL, David. THOMPSON, Kristin. *Umění filmu : úvod do studia formy a stylu*. 1. vyd. Praha : AMU, 2011. 639 s. ISBN 978-80-73331-217-6.

BORDWELL, David. THOMPSON, Kristin. *Dějiny filmu*. 1. vyd. Praha : AMU, 2007. 845 s. ISBN 978-80-7106-898-3.

BOZDĚCH, Václav. *O jazyce rozhlasu a televize*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1982. 144 s.

EJZENŠTEJN, Sergej Michaljovič. *Kamerou, tužkou i perem*. Praha : Orbis, 1961. 477 s.

FIELD, Stanley. *Jak psát pro rozhlas a televizi*. Praha : Ústřední archiv a dokum. Čs. televize. 1963. 224 s.

HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 – 2005: Poetika žánrů*. 1. vyd. Brno : Janáčkova akademie múzických umění, 2010. 207 s. ISBN 978-80-86928-79-1

JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům – Z osmi desetiletí českého rozhlasu*. 1. vyd. Praha : Český rozhlas, 2003. 667 s. ISBN 80-86762-00-9.

KUSSOVÁ, Marta. *Pásmo jako rozhlasový žánr*. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1984. 237 s.

MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999. 60 s.

MOTAL, Jan a kol. *Nové trendy v médiích: Rozhlas a televize II.* 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2012. 218 s. ISBN 978-80-210-5893-2.

NICHOLS, Bill. *Úvod do dokumentárního filmu.* 1. vyd. Praha : Nakladatelství Akademie múzických umění, 2010. 316 s. IBSN 978-80-7331-181-0.

PACOVSKÝ, Jaroslav. *Na vlnách rozhlasu (1923 – 1993).* 1. vyd. Český rozhlas, 1993. 158 s.

PAPŘOKOVÁ, Lenka. *Současný rozhlasový feature a způsoby jeho sdílení.* Diplomová práce, Ekonomická fakulta VŠB Ostrava : Vysoká škola Báňská – Technická univerzita, 2013.

PERKNER, Stanislav. *Žánry rozhlasové žurnalistiky.* 1. vyd. Praha : Katedra rozhlasové žurnalistiky UK, 1982, 134 s.

POKORNÝ, Milan. *Báječní muži s mikrofonem.* 1. vyd. Praha : Radioservis, 2008. 223 s. ISBN 978-80-86212-70-8.

SMOLKOVÁ, Martina. *Na (roz)scestí žánrů – Dokumentární tvorba Miroslava Buriánka.* Diplomová práce, Filozofická fakulta UP Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2013.

ZICH, Otokar. *Estetika dramatického umění.* 2. vyd. Praha : Panorama, 1986. 416 s.

ZINDEL, Udo, REIN, Wolfgang. *Das Radio-Feature : ein Werksttbtuch.* Konstanz : UVK Medien, 1997. 329 s. ISBN 3-89669-227-5. (český překlad z archivu Mgr. Andrey Hanáčkové, PhD.)

Články

HANÁČKOVÁ, Andrea. Nové trendy ve tvorbě autorů rozhlasových dokumentů a featurů. 103 – 119 s. In MOTAL, Jan a kol. *Nové trendy v médiích : rozhlas a televize*. Brno : Masarykova univerzita, 2012.

HANÁČKOVÁ, Andrea. Autorský subjekt v rozhlasovém featuru čili O čem ten chlápek vlastně mluví? *Svět rozhlasu*, č. 18 (2007). 24 – 27 s.

HRAŠE, Jiří. Brněnská rozhlasová avantgarda 30. let. *Svět rozhlasu*, č. 4 (2000). 66 s.

HRAŠE, Jiří. Radiojournal a montáž 30. let. *Svět rozhlasu*, č. 25 (2011). 22 – 31 s.

JANEČKOVÁ, Bronislava. Rozhlasový dokument – svědectví doby. *Svět rozhlasu*, č. 25 (2011). 16 – 18 s.

PRÍKAZSKÝ, Vladimír. Tvůrčí skupina elévů. *Svět rozhlasu*, č. 26 (2011). 32 – 34 s.

ROŽÁNEK, Filip. Moderní rozhlas švédského stříhu. *Svět rozhlasu*, č. 27 (2012). 4 – 6 s.

ZEMANČÍKOVÁ, Alena. Hodnocení podzimního REPORTu. *Sborník tvůrčích akcí Sdružení pro rozhlasovou tvorbu za rok 2012*, (2013). 26 – 31 s.

ZIKMUND, Tomáš, PRÍKAZSKÝ, Vladimír. Tvůrčí skupina elévů Českého rozhlasu. *Svět rozhlasu*, č. 25 (2011). 19 – 21 s.

Internetové stránky

Český rozhlas: www.rozhlas.cz [online]. Český rozhlas, 2013, [citováno 10. 11. 2013]. Dostupné z <http://www.rozhlas.cz>.

Panáček v říši mluveného slova: mluveny.panacek.com [online]. Panáček v říši mluveného slova, 2013, [citováno 20. 11. 2013]. Dostupné z <http://mluveny.panacek.com>.

Masarykova univerzita: www.muni.cz [online]. Masarykova univerzita, 2013, [citováno 14. 11. 2013]. Dostupné z <http://www.muni.cz>.

Přílohy

Fotografie Radima Nejedlého

Foto Jiří Urbánek